

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ**

**«ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΤΥΠΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»**

Επιβλέπουσα: Παυλούδη Αλεξάνδρα

Εκπόνηση: Θωμαΐδου Χρύσα (Α.Μ.: 00062008)

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	4
1.1 Ορισμοί	4
1.1.1 Ορισμός Γεωργικής Εκμετάλλευσης.....	4
1.2 Κατηγοριοποίηση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων	7
1.2.1 Κατάταξη Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων.....	7
1.2.2 Τύπος Γεωργικής Εκμετάλλευσης.....	8
1.2.2.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την Διαμόρφωση Τύπων Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων	9
1.2.2.4 Ειδικευμένοι και μη ειδικευμένοι Τύποι Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων.....	10
1.2.2.5 Τύποι Εκμεταλλεύσεων βάσει προέλευσης της παραγωγής	11
1.3 Μορφές Οργάνωσης	12
1.3.1. Ατομική Γεωργική Εκμετάλλευση.....	12
1.3.2. Συνεταιρική Γεωργική Εκμετάλλευση	13
1.3.3. Συνεταιριστική Γεωργική Εκμετάλλευση	13
1.3.4. Γεωργική Εκμετάλλευση που παράγει βάσει Συμβολαίων	13
1.4. Ακαθάριστη Πρόσοδος.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	20
3.1 Εισαγωγή.....	20
3.2 Κύρια Χαρακτηριστικά.....	21
3.3 Κύρια Προβλήματα	24
3.4 Κύρια Πλεονεκτήματα.....	27
3.5 Ανάλυση SWOT Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	35
4.1. Κύρια Χαρακτηριστικά του Πρωτογενή Τομέα.....	35

4.2. Αριθμός, Μέγεθος και Διάρθρωση Εκμεταλλεύσεων	46
4.3. Κύριες Χρήσεις της Αγροτικής Γης	47
4.4. Χαρακτηριστικά Απασχολούμενων στη Γεωργία	52
4.5. Οι τάσεις εξέλιξης της παραγωγής στο σύνολο της Περιφέρειας και ανά Νομό	54
4.6. Τάσεις συγκέντρωσης της παραγωγής στο σύνολο της Περιφέρειας και ανά Νομό	61
4.7. Ακαθάριστη Πρόσοδος	68
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή έχει ως στόχος της να ερευνηθούν και να καταγραφούν οι υπάρχουσες γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της γεωργικής εκμετάλλευσης. Παρατίθενται ορισμοί, τύποι, η κατάταξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και οι μορφές οργάνωσής τους.

Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά τους συντελεστές παραγωγής – εργασία, φύση και κεφάλαιο – οι οποίοι αναλύονται στα πλαίσια της συνεισφοράς τους στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Το τρίτο και τέταρτο κεφάλαιο αφορούν στην περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας και πιο συγκεκριμένα στον πρωτογενή τομέα της περιοχής. Μέσα από βιβλιογραφική αλλά και διαδικτυακή ανασκόπηση παρατίθενται στατιστικά στοιχεία για τα κύρια χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων καθώς και τα χαρακτηριστικά των απασχολούμενων ατόμων σε αυτές.

Τέλος, μέσα από την επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων που αντλήθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία επιχειρείται και ο υπολογισμός της ακαθάριστης προσόδου από την εκμετάλλευση των γεωργικών εκτάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Γεωργική Εκμετάλλευση

1.1 Ορισμοί

1.1.1 Ορισμός Γεωργικής Εκμετάλλευσης

Γεωργική εκμετάλλευση νοείται η μονάδα παραγωγής προς πώληση ενός ή περισσότερων προϊόντων των κλάδων της γεωργίας υπό ενιαία διοίκηση και διαχείριση. Στις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης πλην της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής περιλαμβάνονται η διακίνηση, μεταφορά, τυποποίηση, συσκευασία, αποθήκευση, μεταποίηση, χονδρική και λιανική πώληση αποκλειστικά των προϊόντων που παράγει η εκμετάλλευση.

Ειδικότερα στα πλαίσια της κατάρτισης του Μητρώου Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (Νόμος 2332, ΦΕΚ 181 Α /31-8-95), στην Ελλάδα έχουμε τον εξής επίσημο ορισμό για την Αγροτική Εκμετάλλευση:

"Είναι η μονάδα παραγωγής προς πώληση αγροτικών προϊόντων με ενιαία διοίκηση και διαχείριση. Στις δραστηριότητες της αγροτικής εκμετάλλευσης περιλαμβάνεται παράλληλα με την παραγωγή των προϊόντων και η αποθήκευση, τυποποίηση, συσκευασία, εν γένει τοποθέτηση μέχρι του σταδίου της χονδρικής πώλησης, αποκλειστικά των προϊόντων που παράγει η ίδια γεωργική εκμετάλλευση, καθώς και η πρώτη χωρική μεταποίησή τους."

Μια πιο τεχνική ορολογία αναφέρεται στην γεωργική εκμετάλλευση ως μια τεχνοοικονομική μονάδα, η οποία συνδυάζει τους τρεις βασικούς συντελεστές παραγωγής, το έδαφος, την εργασία και το κεφάλαιο, προς το σκοπό της παραγωγής γεωργικών προϊόντων. Τέλος, μπορούμε να αναφέρουμε και τον ορισμό της Eurostat (1991) για την οικογενειακής μορφής εκμετάλλευση ως μια οικονομική μονάδα στην οποία κύρια πηγή εισοδήματος είναι γεωργική δραστηριότητα.

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις έχουνε κάποιες συγκεκριμένες ιδιότητες και χαρακτηριστικά που τις διαφοροποιούν από άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Τα κυριότερα είναι:

1. Βασίζεται σε πρωτογενείς δυνάμεις παραγωγής, επηρεάζεται επομένως άμεσα από τις μεταβολές του περιβάλλοντος
2. Συνήθως τα μεγέθη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα δεν επιτρέπουν λειτουργία σε οικονομίες κλίμακας
3. Η έλλειψη αυτή δυνατότητας λειτουργίας σε συνθήκες οικονομιών κλίμακας έχει άμεσο αντίκτυπο στην ικανότητα για καθετοποίηση, την εισαγωγή δηλαδή δραστηριοτήτων τυποποίησης και προώθησης των προϊόντων της γεωργικής εκμετάλλευσης
4. Εξαρτάται πολύ από τις καιρικές συνθήκες και βρίσκεται διαρκώς σε κίνδυνο από τις όποιες μεταβολές σε αυτές οπότε κινδυνεύει άμεσα
5. Οι συχνές μεταβολές λόγω της φύσης λειτουργίας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, απαιτούν και την ταχεία λήψη αποφάσεων
6. Η διακύμανση των τιμών των γεωργικών προϊόντων είναι συνήθως ευρεία και δεν μπορεί να ελεγχθεί εκ των προτέρων η παραγόμενη ποσότητα. Αυτό μας οδηγεί σε φαινόμενα ανελαστικότητας προσφοράς και ζήτησης
7. Υπάρχει έντονη εμπλοκή των όρων της γεωργικής εκμετάλλευσης και της γεωργικής οικογένειας, οι οποίοι στην Ελληνική πραγματικότητα αποτελούν ενιαίο σύνολο, μ τα όποια θετικά και αρνητικά μπορεί αυτό να προκαλέσει.

1.1.2 Νόμιμη Κατοχή

Με τον όρο νόμιμη κατοχή νοείται:

1. Ιδιοκτησία, η οποία μπορεί να προέλθει με όλους τους νόμιμους τρόπους, όπως αγορά, γονική παροχή, αποδοχή κληρονομιάς, δωρεάς κλπ.
2. Η χρηματοδοτική μίσθωση αγροτικών εκτάσεων
3. Η επίμορτος αγροληψία εφόσον κατά περίπτωση είχε συναφθεί με συμβολαιογραφική πράξη
4. Η μίσθωση η αγροληψία, εφόσον κατά περίπτωση είχε συναφθεί με έγγραφο βεβαίαιας χρονολογίας. Ειδικά στις περιπτώσεις μίσθωσης άνω των 9 ετών απαιτείται συμβολαιογραφική πράξη νομίμως μεταγεγραμμένη.

1.1.3 Αρχηγός Γεωργικής Εκμετάλλευσης

Αρχηγός γεωργικής εκμετάλλευσης νοείται το φυσικό πρόσωπο το οποίο έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και είναι νομικά (αστική ευθύνη) και οικονομικά (φορολογική ευθύνη) υπεύθυνο για την κανονική λειτουργία της (αστική και φορολογική ευθύνη διαχείρισης) Στην περίπτωση εκμεταλλεύσεων νομικών προσώπων αρχηγός νοείται ο νόμιμος εκπρόσωπος. Η νομική ευθύνη αναφέρεται στη νόμιμη κατοχή της εκμετάλλευσης, σύμφωνα με τους ορισμούς. Η οικονομική ευθύνη αναφέρεται στην διαχείριση της γεωργικής εκμετάλλευσης και αποδεικνύεται με την έκδοση στο όνομα και αριθμό φορολογικού μητρώου του αρχηγού της όλων των παραστατικών που αφορούν την εκμετάλλευση, όπως: μισθωτήρια, τιμολόγια αγοράς εφοδίων, πώλησης προϊόντων, είσπραξη ενισχύσεων, συναλλαγές με πιστωτικά ιδρύματα, φορολογικές υποχρεώσεις κ.λπ.

Σε κάθε μορφής εκμετάλλευση αναγνωρίζεται ένας μόνο αρχηγός. Μεταβίβαση της αρχηγίας μεταξύ προσώπων δύναται να γίνει αποδεκτή με εξαίρεση τις περιπτώσεις μεταβίβασης της αρχηγίας από σύζυγο σε σύζυγο για την ένταξη στο μέτρο της εφάπαξ πριμοδότησης πρώτης εγκατάστασης και εκείνη από νέο ή νεοεισερχόμενο γεωργό σε άλλο γεωργό.

1.1.4 Κλάδος Γεωργικής Παραγωγής

Ως κλάδος γεωργικής παραγωγής ορίζεται μια ομάδα συγκεκριμένων τεχνικών μονάδων, απλών, δηλαδή, μονάδων παραγωγής, όπως οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ή η εκτροφή ενός ζώου, η οποία ομάδα έχει ως σκοπό την παραγωγή ενός ή περισσότερων φυτικών και ζωικών προϊόντων. Ένας ή περισσότεροι κλάδοι παραγωγής μπορούν να αποτελούν μια γεωργική εκμετάλλευση και να συνιστούν τον ακρογωνιαίο λίθο του οικονομικού σχεδιασμού παραγωγής της. Αυτό συμβαίνει γιατί οι διαθέσιμοι συντελεστές παραγωγής μιας γεωργικής εκμετάλλευσης αξιοποιούνται μέσω των κλάδων αυτών, συντελεστές οι οποίοι περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες που προσφέρουν υπηρεσίες στους κλάδους παραγωγής και τις δραστηριότητες που συνδέονται με την αγορά των προμηθειών και τη διάθεση των προϊόντων.

Οι κλάδοι παραγωγής μιας γεωργικής εκμετάλλευσης διακρίνονται μεταξύ τους ανάλογα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Έτσι, οι κλάδοι παραγωγή χωρίζονται:

1. Με βάση το παραγόμενο προϊόν σε κλάδους φυτικής και ζωικής παραγωγής
2. Με βάση τη χρονική διάρκεια παραγωγής σε ετήσιους και πολυετείς κλάδους
3. Με βάση τη διάθεση της παραγωγής τους στην αγορά ή σε άλλους κλάδους της εκμετάλλευσης σε κύριους ή τελικούς και σε δευτερεύοντες ή ενδιάμεσους κλάδους παραγωγής
4. Με βάση την εποχή που απαιτούν τους συντελεστές παραγωγής σε ανταγωνιστικούς, συμπληρωματικούς ή παραπληρωματικούς κλάδους παραγωγής

1.2 Κατηγοριοποίηση Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

1.2.1 Κατάταξη Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις μιας περιοχής ή χώρας κατατάσσονται σε διάφορες κατηγορίες με βάση ορισμένα κριτήρια, τα σπουδαιότερα τα οποία είναι το μέγεθος και ο τύπος παραγωγής. Ως κριτήριο του μεγέθους λαμβάνεται η έκταση του εδάφους, η ακαθάριστη πρόσοδος ή το ακαθάριστο κέρδος, οι απαιτήσεις σε εργασία, το συνολικά επενδυθέν κεφάλαιο, οι παραγωγικές δαπάνες, κ.λπ. Με βάση το μέγεθος, διακρίνονται οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις σε μεγάλες και μικρές. Ως κριτήριο του τύπου παραγωγής λαμβάνεται η συμβολή του κλάδου ή των κλάδων παραγωγής στη διαμόρφωση της ακαθάριστης προσόδου ή του ακαθάριστου κέρδους. Με το κριτήριο αυτό υπάρχει μεγάλη ποικιλία τύπων παραγωγής από τους πλέον ειδικευμένους μέχρι τους πιο μικτούς, ανάλογα με το επικρατούν είδος φυτού ή ζώου.

Εκτός από την κατάταξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με βάση το μέγεθος και τον τύπο παραγωγής, έχουμε και άλλες κατηγορίες. Τέτοιες εκμεταλλεύσεις είναι οι οικογενειακές, μερικής απασχόλησης, πρότυπες, και άλλα. Επιπρόσθετα μπορεί να γίνει κατάταξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων

σε πεδινές, ημιορεινές και ορεινές, αλλά ακόμη και σε ξηρικές και μη εκμεταλλεύσεις. Τέλος, άλλη μια κατάταξη μπορεί να γίνει με βάση το πρόσωπο ή τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διοίκηση και διαχείριση της γεωργικής εκμετάλλευσης οπότε έχουμε την ατομική, συνεταιρική, συνεταιριστική οργάνωση.

1.2.2 Τύπος Γεωργικής Εκμετάλλευσης

1.2.2.1 Γενικά

Ως συγκεκριμένος τύπος γεωργικών εκμεταλλεύσεων χαρακτηρίζεται μια ομάδα εκμεταλλεύσεων οι οποίες έχουν πρακτικά κοινούς ορισμένους χαρακτηριστικούς παράγοντες και ίδιους κλάδους παραγωγής. Οι χαρακτηριστικοί αυτοί παράγοντες αναφέρονται στο ανάγλυφο, την θέση και την ποιότητα του εδάφους, στη δυνατότητα ή μη άρδευσης, στις επικρατούσες κλιματικές συνθήκες, στην ευκολία ή μη μεταφοράς των προμηθειών και κυρίως των παραγόμενων και στην δυνατότητα απορρόφησής των παραγόμενων προϊόντων.

Η δημιουργία τύπων γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι μεγάλης σημασίας τόσο από ιδιωτικοοικονομική άποψη, όσο και από την πλευρά της εθνικής οικονομίας. Από ιδιωτικοοικονομικής άποψης γιατί γίνεται καλύτερη αξιοποίηση των χαρακτηριστικών παραγόντων και των διαθέσιμων συντελεστών παραγωγής για την επίτευξη μεγαλύτερου κέρδους και εισοδήματος. Από εθνικής οικονομίας γιατί γίνεται καλύτερη διάρθρωση και οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά περιοχές, πιο αποτελεσματική εφαρμογή της τεχνολογίας και επίλυση των προβλημάτων που εμφανίζονται στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις γιατί έχουν κοινά χαρακτηριστικά και στην εκτίμηση του πραγματικού ύψους του κέρδους και του εισοδήματος κάθε γεωργικής εκμετάλλευσης.

1.2.2.2 Μεθοδολογία κατάταξης των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων σε Τύπους Παραγωγής

Η μεθοδολογία κατάταξης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε τύπους παραγωγής αναφέρεται στον ακριβή προσδιορισμό των κλάδων παραγωγής

που συμμετέχουν στο σχέδιο παραγωγής κάθε εκμετάλλευσης και στην εκλογή του πιο αντιπροσωπευτικού κριτηρίου σύγκρισης των κλάδων παραγωγής. Για την κατάταξη της γεωργικής εκμετάλλευσης σε τύπους λαμβάνονται υπόψη μόνο οι κλάδοι παραγωγής που τα προϊόντα τους διατίθενται στην αγορά και όχι αυτοί που τα προϊόντα τους χορηγούνται σε άλλους κλάδους της εκμετάλλευσης για την παραγωγή άλλων προϊόντων, όπως είναι το τριφύλλι για τροφή των αγελάδων για την παραγωγή γάλακτος. Επίσης δεν λαμβάνονται υπόψη οι κλάδοι παραγωγής των οποίων η παραγόμενη ποσότητα καλύπτει μόνο τις ανάγκες της οικογένειας για παράδειγμα ένας μικρός αριθμός κουνελιών για ίδια κατανάλωση μόνο της οικογένειας.

Ως κριτήριο κατάταξης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε τύπους παραγωγής χρησιμοποιείται και η ακαθάριστη πρόσδοδος μιας και είναι εύκολος ο υπολογισμός της.

Ο χαρακτηρισμός ενός τύπου εκμεταλλεύσεων δεν εξαρτάται από την έκφραση των κλάδων παραγωγής σε χρηματικές μονάδες, αλλά από τη συμβολή τους υπό μορφή εκατοστιαίας αναλογίας στη διαμόρφωση της συνολικής ακαθάριστης προσόδου ή του συνολικού ακαθάριστου κέρδους αντίστοιχα. Υπό την έννοια αυτή, ο τύπος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων χαρακτηρίζεται από τον κλάδο ή τους κλάδους παραγωγής του οποίου ή των οποίων η ακαθάριστη πρόσδοδος ή το ακαθάριστο κέρδος αντιπροσωπεύει το 50,1% και πάνω της συνολικής ακαθάριστης προσόδου ή του συνολικού ακαθάριστου κέρδους της γεωργικής εκμετάλλευσης αντίστοιχα. Όσο η παραπάνω αναλογία πλησιάζει προς το 100, τόσο πιο καθαρός ή αμιγής είναι ο τύπος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και όσο περισσότερο πλησιάζει προς το 50, τόσο λιγότερο καθαρός ή αμιγής είναι ο τύπος παραγωγής αυτών.

1.2.2.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την Διαμόρφωση Τύπων Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση τύπων γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατατάσσονται σε φυσικούς, σε βιολογικούς (πυκνότητα πληθυσμού, προσφορά εργασίας, κ.λπ.), σε ιστορικούς, σε πολιτικούς και σε οικονομικούς, από τους οποίους οι σπουδαιότεροι είναι οι φυσικοί και οι

οικονομικοί. Οι φυσικοί παράγοντες περιλαμβάνουν: α) το ανάγλυφο της περιοχής στο οποίο βρίσκεται η γεωργική εκμετάλλευση (πεδινή, ημιορεινή, ορεινή), β) το έδαφος, γ) τη διαθέσιμη ποσότητα νερού και τη δυνατότητα ή μη άρδευσης των διαφόρων κλάδων παραγωγής, δ) τις κλιματικές συνθήκες της περιοχής, και ε) την ύπαρξη μιας ή περισσότερων παραγωγικών περιόδων και το μήκος εποχής σποράς.

Οι οικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν τον τύπο παραγωγής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων περιλαμβάνουν: α) τη σχετική ζήτηση κάθε προϊόντος σε συνδυασμό με το κόστος παραγωγής, μεταφοράς και εμπορίας, καθώς και την τιμή του, β) τη δυνατότητα να εφαρμοσθεί σε κάθε κλάδο παραγωγής τεχνολογία, γ) τις συνθήκες εργασίας σε σχέση με την προσφορά της και το ύψος του ημερομισθίου, δ) τη διαθεσιμότητα του κεφαλαίου, ε) το βαθμό εκμηχάνισης, στ) τους κύκλους υπερπαραγωγής και ελλειπούς παραγωγής, ζ) την ύπαρξη κινδύνου ή αβεβαιότητας, και η) τη μορφή της γεωργικής εκμετάλλευσης.

1.2.2.4 Ειδικευμένοι και μη ειδικευμένοι Τύποι Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Ειδικευμένοι τύποι γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι εκείνοι των οποίων το μεγαλύτερο μέρος της ακαθάριστης προσόδου ή του ακαθάριστου κέρδους προέρχεται από έναν κλάδο παραγωγής, ενώ η συμβολή των υπολοίπων κλάδων παραγωγής είναι μικρή. Ο βαθμός ειδίκευσης ενός τύπου γεωργικών εκμεταλλεύσεων εξαρτάται από τη συμμετοχή του κύριου κλάδου παραγωγής στη συνολική ακαθάριστη πρόσοδο ή στο συνολικό ακαθάριστο κέρδος. Έτσι, όσο η εκατοστιαία αναλογία του κύριου κλάδου παραγωγής πλησιάζει το 100% της ακαθάριστης προσόδου ή του ακαθάριστου κέρδους τόσο περισσότερο ο τύπος της γεωργικής εκμετάλλευσης χαρακτηρίζεται ως ειδικευμένος, και όσο η εκατοστιαία αυτή αναλογία πλησιάζει το 50% τόσο λιγότερο ο τύπος της γεωργικής εκμετάλλευσης χαρακτηρίζεται ως ειδικευμένος. Γενικά, πλήρης ειδίκευση σπάνια συναντάται σε γεωργική εκμετάλλευση.

Ως μη ειδικευμένοι τύποι γεωργικών εκμεταλλεύσεων αποκαλούνται εκείνοι οι τύποι των οποίων το μεγαλύτερο μέρος της ακαθάριστης προσόδου ή

του ακαθάριστου κέρδους προέρχεται από περισσότερους του ενός κλάδους παραγωγής, πέραν εκείνων των οποίων η συμβολή τους είναι μικρή. Στην περίπτωση αυτή ο χαρακτηρισμός του τύπου της γεωργικής εκμετάλλευσης προέρχεται από τους σπουδαιότερους κλάδους παραγωγής, που μπορούν να είναι λίγοι ή πολλοί.

1.2.2.5 Τύποι Εκμεταλλεύσεων βάσει προέλευσης της παραγωγής

Πρακτική του παρελθόντος ήταν να συνυπάρχουν η φυτική και η ζωική παραγωγή στην ίδια γεωργική εκμετάλλευση, κυρίως γιατί τα ζώα εκτελούσαν και πολλές γεωργικές εργασίες, όπως το όργωμα, ενώ, επιπλέον, αξιοποιούσαν τα υποπροϊόντα της φυτικής παραγωγής και η κοπριά τους βελτίωνε τη γονιμότητα του εδάφους. Στη σημερινή όμως εποχή, όπου τα γεωργικά μηχανήματα έχουν υποκαταστήσει τη χρήση αυτή των ζώων και τα διάφορα χημικά σκευάσματα πολλαπλασιάζουν την αποδοτικότητα της γης, έχουν πλέον διαχωριστεί διακριτά οι τύποι των εκμεταλλεύσεων σε φυτικής και ζωικής παραγωγής (χωρίς να αποκλείεται ο συνδυασμός τους).

Οι τύποι εκμεταλλεύσεων φυτικής παραγωγής διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

1. Ετήσιων φυτών. Ο τύπος των ετήσιων φυτών αποτελείται κυρίως από τον σιτοπαραγωγικό, τον καπνοσιτοπαραγωγικό, τον τύπο των βιομηχανικών καλλιεργειών, όπως βαμβάκι, τεύτλα, ντομάτα βιομηχανική και καλαμπόκι, και τον λαχανοκομικό τύπο.
2. Πολυετών φυτών. Ο τύπος των πολυετών φυτών περιλαμβάνει κυρίως τον δένδροκομικό με βάση τους ξηρούς καρπούς όπως καρύδια, φουντούκια, τον δένδροκομικό με βάση τα εσπεριδοειδή όπως πορτοκαλιά, λεμονιά, τον αμπελουργικό με βάση τη σταφίδα, τον ελαιοκομικό με βάση τη βρώσιμη ελιά, και τον ελαιοκομικό με βάση την ελιά για λάδι.

Οι τύποι εκμετάλλευσης ζωικής παραγωγής διακρίνονται σε πολλαπλές κατηγορίες:

1. Βοοτροφικούς

2. Προβατοτροφικούς
3. Αιγοτροφικούς
4. Χοιροτροφικούς
5. Πτηνοτροφικούς
6. Μελισσοκομικούς
7. Λοιπά

Από αυτούς, οι πολυπληθέστεροι τόσο σε αριθμό εκμεταλλεύσεων, όσο και σε μέγεθος εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα είναι ο προβατοτροφικός και ο αιγοτροφικός.

Τέλος, υπάρχουν τύποι γεωργικής εκμετάλλευσης μικτής παραγωγής, στους οποίους συνδυάζονται κλάδοι φυτικής και ζωικής παραγωγής.

1.3 Μορφές Οργάνωσης

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις κατατάσσονται σε διαφορετικές μορφές σχετικά με το πρόσωπο ή τα πρόσωπα που κατέχουν την εκμετάλλευση, τις μεταξύ τους σχέσεις και τον τρόπο λειτουργίας τους. Παρακάτω παρουσιάζονται οι κύριες μορφές οργάνωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η ατομική, η συνεταιρική, η συνεταιριστική και αυτή που παράγει βάση συμβολαίων.

1.3.1. Ατομική Γεωργική Εκμετάλλευση

Ως ατομική οργάνωση παραγωγής, η οποία είναι και η συνηθέστερη μορφή οργάνωσης, ορίζουμε την περίπτωση στην οποία έχουμε μόνο έναν ιδιοκτήτη της γεωργικής εκμετάλλευσης, δηλαδή είναι ο ίδιος ο παραγωγός αυτός ο οποίος οργανώνει την εκμετάλλευση, παίρνει σημαντικές αποφάσεις, αναλαμβάνει τους κινδύνους λειτουργίας της και είναι ο μόνος που δικαιούται το κέρδος ή που υφίσταται τις συνέπειες της ζημίας. Η ατομική γεωργική εκμετάλλευση συνήθως είναι και οικογενειακή εκμετάλλευση, αφού στις διάφορες εργασίες αυτής συμμετέχουν εκτός από τον παραγωγό και όλα τα μέλη της οικογενείας του.

1.3.2. Συνεταιρική Γεωργική Εκμετάλλευση

Η κοινή κατοχή μιας εκμετάλλευσης για μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα από δύο ή περισσότερους παραγωγούς, οι οποίοι συνεργάζονται για την λειτουργία της και μοιράζονται τα κέρδη και τις ζημίες, ονομάζεται συνεταιρική οργάνωση γεωργικής παραγωγής. Δύο κυρίως τύποι συνεταιρικής γεωργικής εκμετάλλευσης απαντώνται, αυτός της απεριόριστης ευθύνης, όπου όλοι οι ιδιοκτήτες ευθύνονται με όλη τους την περιουσία για τις υποχρεώσεις της εκμετάλλευσης και αυτός της περιορισμένης ευθύνης όπου από όλους τους συνεταίρους μόνο ένας ευθύνεται πλήρως για τις υποχρεώσεις της εκμετάλλευσης, ενώ οι υπόλοιποι ευθύνονται μόνο για το κεφάλαιο με το οποίο συμμετέχουν στην εκμετάλλευση.

1.3.3. Συνεταιριστική Γεωργική Εκμετάλλευση

Στην περίπτωση της συνεταιριστικής οργάνωσης γεωργικής παραγωγής έχουμε πλέον να κάνουμε με μια νομική οντότητα, η οποία οργανώνεται και λειτουργεί σύμφωνα με τον εκάστοτε υπάρχοντα νόμο. Ως νομικό πρόσωπο έχει δική του περιουσία, δανείζεται χρήματα από τρίτους, υπογράφει συμβάσεις και γενικά έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατομικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

1.3.4. Γεωργική Εκμετάλλευση που παράγει βάσει Συμβολαίων

Η τελευταία αυτή μορφή γεωργικής εκμετάλλευσης βασίζεται στην παραγωγή βάσει συμβολαίων που υπογράφει με ιδιωτικές, συνεταιριστικές ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς και τα οποία εξασφαλίζουν τη διάθεση της παραγωγής σε προκαθορισμένες τιμές. Με αυτόν τον τρόπο, η λειτουργία της και η παραγωγή της εξαρτώνται από την ποσότητα που έχει συμφωνήσει να διαθέσει μέσω του συμβολαίου.

1.4. Ακαθάριστη Πρόσοδος

Για να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε την οικονομική ευρωστία μιας γεωργικής εκμετάλλευσης, η πρώτη κίνηση που μπορούμε να κάνουμε είναι να υπολογίσουμε το πλέον πρωτογενές χαρακτηριστικό που είναι η ακαθάριστη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - Συντελεστές Παραγωγής

Παραγωγικοί συντελεστές είναι όλοι οι πόροι (φυσικοί και ανθρώπινοι) που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Το χαρακτηριστικό στοιχείο των παραγωγικών συντελεστών είναι ότι για κάθε χρονική περίοδο και για κάθε οικονομία θεωρούνται δεδομένοι. Φυσικά σε μακροχρόνιες περιόδους το μέγεθος τους μεταβάλλεται, αλλά βραχυχρόνια μπορούν να θεωρηθούν δεδομένοι, συνεπώς και τα προϊόντα που μπορούν να παραχθούν με τους συντελεστές αυτούς είναι και αυτά δεδομένα.

Οι κύριοι παραγωγικοί συντελεστές, των οποίων η ποσότητα, η ποιότητα, ο σωστός συνδυασμός και η σωστή αξιοποίησή τους οδηγεί στην οικονομική ανάπτυξη της εκμετάλλευσης, είναι:

- Η εργασία
- Η γη
- Το κεφάλαιο
- Η επιχειρηματικότητα

Εργασία

Η εργασία περιλαμβάνει όλες τις ανθρώπινες προσπάθειες, πνευματικές και σωματικές, που καταβάλλονται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών καθώς και για τη μεταφορά τους, το εμπόριο τους κ.ά. Για να θεωρηθεί η καταβολή προσπάθειας ως εργασία, πρέπει να αποβλέπει κυρίως στην παραγωγή οικονομικών αγαθών ή υπηρεσιών και όχι μόνο στην ψυχική ικανοποίηση εκείνου που την καταβάλλει.

Για παράδειγμα ο επαγγελματίας αγρότης εργάζεται στη γεωργική εκμετάλλευσή του ώστε να παράγει γεωργικά προϊόντα με σκοπό την οικονομική ωφέλεια, ενώ ένας ερασιτέχνης περιποιείται τον κήπο της αυλής του γιατί το θεωρεί ως μια μορφή διασκέδασης.

Η εργασία είναι πρωτογενής συντελεστής παραγωγής. Χωρίς εργασία τίποτα δεν μπορεί να παραχθεί από οικονομικής άποψης, γιατί ακόμη και τα αυτοφυή προϊόντα της γης χρειάζεται να συλλεχθούν προκειμένου να μεταβληθούν σε

οικονομικά αγαθά. Γενικότερα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα παρακάτω ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της γεωργικής και κτηνοτροφικής εργασίας:

- Εποχικές αιχμές. Σε ορισμένες χρονικές περιόδους η εργασία παρουσιάζει μεγαλύτερη εντατικότητα σε σχέση με τις υπόλοιπες (π.χ. σε περιόδους συγκομιδής).
- Μεγάλες νεκρές περιόδους. Συχνά, σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις με φυτικούς κλάδους παραγωγής εμφανίζονται μεγάλες χρονικές περίοδοι χωρίς απασχόληση ή τουλάχιστον χωρίς πλήρη απασχόληση (π.χ. σιτοπαραγωγή, καπνοπαραγωγή κλπ).
- Οικογενειακή εργασία. Πράγματι η κάλυψη των αναγκών σε εργατικά χέρια γίνεται κατά κύριο λόγο από τα μέλη της αγροτικής οικογένειας. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος για τον οποίο οι παραγωγοί της χώρας μας αποβλέπουν κυρίως στην εξασφάλιση υψηλών αγροτικών εισοδημάτων και όχι στην εξασφάλιση κέρδους.

Γη

Η γη είναι και αυτή πρωτογενής συντελεστής παραγωγής και περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που παρέχει η φύση, δηλαδή το έδαφος, το υπέδαφος, τις λίμνες, τα ποτάμια, τη θάλασσα, την ατμόσφαιρα, τα ορυκτά, τα δάση κ.ο.κ., τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, στις μεταφορές, στις επικοινωνίες και σε όλες τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Οι φυσικοί πόροι χωρίζονται σε ανανεώσιμους (π.χ. τα δάση) και μη ανανεώσιμους (π.χ. τα ορυκτά). Ειδικά στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις αποτελεί άκρως σημαντικό συντελεστή παραγωγής, αφού αποτελεί τη βάση της δημιουργίας των γεωργικών προϊόντων, για αυτό και θα επεκταθούμε στην ανάλυσή της. Τα φυσικά χαρακτηριστικά του εδάφους, γνωστά και ως εξωγενείς ή εξωτερικοί παράγοντες, είναι τα εξής:

- γεωγραφική θέση
- υψόμετρο
- ανάγλυφο
- κλίση
- χημική σύσταση

- μικροβιολογική σύσταση
- μηχανική σύσταση
- διαθεσιμότητα υπόγειων και επιφανειακών υδάτων
- φυσική βλάστηση
- επικρατούσες φυσικές συνθήκες (βροχοπτώσεις, υγρασία, θερμοκρασία, ηλιοφάνεια, παγετός κλπ).

Τα παραπάνω φυσικά χαρακτηριστικά δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν ουσιαστικά από την σκόπιμη παρέμβαση ή ενέργεια του ανθρώπου. Ωστόσο, υπάρχουν και ορισμένα άλλα χαρακτηριστικά, γνωστά ως εσωτερικοί ή ενδογενείς παράγοντες, τα οποία υπόκεινται μερικώς ή ολικώς στον έλεγχο του ανθρώπου ή είναι αποτέλεσμα της παραγωγικής δραστηριότητας του, όπως η γονιμότητα, οι συνθήκες άρδευσης και αποστραγγίσεως, η διαθεσιμότητα οργανικών ουσιών (άζωτο, φώσφορος, κάλιο, ασβέστιο κλπ), τα άλατα, το PH και άλλα.

Το έδαφος έχει τρεις κύριες ιδιότητες που αναφέρονται στη γεωγραφική του θέση (αμετακίνητο), στο μέγεθος του (ανεπαύξητο) και στη διάρκεια ζωής του (άφθαρτο) και έχουν ιδιαίτερη σημασία από γεωργοοικονομικής πλευράς.

- Αμετακίνητο του εδάφους: Σε αντίθεση με τους υπόλοιπους συντελεστές παραγωγής, η θέση του εδάφους είναι γεωγραφικά αμετάβλητη. Η ιδιότητα αυτή του εδάφους έχει ορισμένες σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Έτσι, η ακινησία του εδάφους, συνεπάγεται αδυναμία απαλλαγής από το φυσικό περιβάλλον με αποτέλεσμα το περιβάλλον αυτό να θεωρείται δεδομένο για κάθε γεωργική εκμετάλλευση. Επίσης, η ιδιότητα αυτή του εδάφους, συνεπάγεται αδυναμία της εκμετάλλευσης να απαλλαγεί από το οικονομικό της περιβάλλον, το οποίο προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την απόσταση μεταξύ αυτής και των κέντρων διάθεσης των προϊόντων και προμήθειας των μέσων παραγωγής. Η επίδραση της απόστασης στο κόστος παραγωγής και στο χρόνο μεταφοράς των αγαθών αλλά και γενικότερα ο ρόλος της γεωγραφικής θέσης μιας γεωργικής περιοχής αποτέλεσε τη βάση της θεωρίας του Γερμανού Von Thünen, τον περασμένο αιώνα. Σύμφωνα με την εν λόγω

θεωρία, η γεωργία μιας περιοχής ή μιας χώρας αναπτύσσεται γύρω από τα αστικά κέντρα, σχηματίζοντας ομόκεντρες ζώνες από διαφορετικές καλλιέργειες. Οι πλησιέστερες προς τα αστικά κέντρα ζώνες χρησιμοποιούνται κατά κανόνα για την παραγωγή προϊόντων τα οποία είναι ογκώδη και φθαρτά (π.χ. λαχανικά). Οι πιο μακρινές ζώνες χρησιμοποιούνται για την παραγωγή λιγότερο φθαρτών και ογκωδών γεωργικών προϊόντων με κόστος μεταφοράς χαμηλότερο, συγκριτικά με την αξία τους. Σήμερα, με την πρόοδο της τεχνολογίας και τη βελτίωση των μέσων μεταφοράς, η σημασία του παράγοντα απόσταση περιορίστηκε σημαντικά και κατά συνέπεια περιορίστηκε και η αξία της προαναφερθείσας θεωρίας του Von Thünen. Ωστόσο, η γεωγραφική θέση δεν έπαυσε να διατηρεί την οικονομική της σημασία.

- **Ανεπαύξητο του εδάφους:** Παρά τη συνεχή προσπάθεια του ανθρώπου να επεκτείνει και να αυξήσει τη διαθέσιμη για παραγωγικές χρήσεις επιφάνεια της γης (εκχερσώσεις, αποξηράνσεις, απερημώσεις κλπ) η αξιοποιήσιμη επιφάνεια του πλανήτη είναι ουσιαστικά δεδομένη και δεν μεταβάλλεται σημαντικά. Η ιδιότητα αυτή του εδάφους και ειδικότερα της γεωργικής γης έχει επίσης ιδιαίτερη σημασία καθώς λόγω του περιορισμένου της γης και της ολοένα αυξανόμενης ζήτησης της για παραγωγικούς σκοπούς, η τιμή της αυξάνεται συνεχώς και επιβαρύνει υπέρογκα το κόστος παραγωγής των προϊόντων. Σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης βέβαια η χρησιμοποίηση επιπλέον εδάφους δεν είναι απαγορευτική, αφού υπάρχει η δυνατότητα αγοράς ή ενοικιάσεως και άλλης γεωργικής έκτασης. Ωστόσο, αυτό δεν είναι πάντοτε εφικτό (τεχνικά ή οικονομικά), ιδιαίτερα όταν επιδιώκεται τα πρόσθετα τεμάχια εδάφους να είναι συνεχόμενα ή γειτονικά με τα προϋπάρχοντα.
- **Άφθαρτο του εδάφους:** Σε κανονικές συνθήκες φυσικού περιβάλλοντος, χρήσεως και συντηρήσεως, το έδαφος είναι ουσιαστικά άφθαρτο αφού διατηρεί για απεριόριστο χρονικό διάστημα τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες του. Στην ιδιότητα αυτή του εδάφους οφείλεται και η οικονομική αρχή της μη επιβάρυνσης με δαπάνες απόσβεσης της αξίας του, όπως συμβαίνει με τα άλλα μέσα παραγωγής. Στη χώρα μας, ως μονάδα μετρήσεως του εδάφους χρησιμοποιείται το στρέμμα, που είναι ίσο με χίλια τετραγωνικά μέτρα. Στις αγγλοσαξονικές χώρες χρησιμοποιείται το

acre που είναι ίσο με 4007 τετραγωνικά μέτρα και στις υπόλοιπες χώρες το εκτάριο (Ha) που είναι ίσο με 10 στρέμματα.

Κεφάλαιο

Τα παραγόμενα αγαθά που δεν ικανοποιούν τις οικονομικές ανάγκες άμεσα αλλά βοηθούν στην καλύτερη ικανοποίηση τους στο μέλλον αποτελούν το συντελεστή κεφάλαιο. Η σύγχρονη ανεπτυγμένη οικονομία στηρίζεται στη χρησιμοποίηση τεράστιων ποσοτήτων κεφαλαίου: εργοστασίων, μηχανημάτων, μεταφορικών μέσων, αποθεμάτων πρώτων υλών και ημικατεργασμένων προϊόντων κ.ά. Το κεφάλαιο δεν είναι πρωτογενής αλλά παράγωγος συντελεστής, δηλαδή συντελεστής που έχει ο ίδιος παραχθεί. Η δημιουργία υλικού κεφαλαίου συνεπάγεται μείωση της χρησιμοποίησης παραγωγικών συντελεστών για παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για άμεση τελική κατανάλωση, ώστε να παραχθούν προϊόντα που θα συμβάλουν στην αύξηση της μελλοντικής παραγωγής. Ως γεωργικό κεφάλαιο χαρακτηρίζεται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που συντελούν στην γεωργική παραγωγή. Κατά την έννοια αυτή, δεν πρέπει να συγχέεται με την έννοια του ιδιωτικού κεφαλαίου που πιθανώς διαθέτει ο παραγωγός (π.χ. αστικά ακίνητα, ομολογίες, μετοχές κλπ).

Επιχειρηματικότητα

Επιχειρηματικότητα ονομάζεται η ανθρώπινη ικανότητα συνδυασμού των τριών άλλων παραγωγικών συντελεστών, εργασίας, γης και κεφαλαίου, για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Ο επιχειρηματίας παίρνει τις βασικές αποφάσεις για την επιχείρηση και αναλαμβάνει τους οικονομικούς κινδύνους που συνεπάγεται η λειτουργία της. Ορισμένοι οικονομολόγοι όμως υποστηρίζουν ότι η επιχειρηματικότητα είναι ένα είδος εργασίας, άρα συμπεριλαμβάνεται στον ορισμό του πρώτου παραγωγικού συντελεστή. Ειδικά αναφορικά στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην Ελλάδα, γίνεται τα τελευταία χρόνια μια προσπάθεια αυτές να αντιμετωπίζονται όλο και αποτελεσματικότερα ως επιχειρήσεις, παρά ως ένα ειδικό καθεστώς προστατευόμενης οικονομικής δραστηριότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Παρουσίαση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

3.1 Εισαγωγή

Η Μακεδονία είναι ιστορική περιοχή της βαλκανικής χερσονήσου στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Τα σύγχρονα γεωγραφικά της όρια, εμβαδού περίπου 67.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, τέθηκαν σε χαρτογραφική βάση προς το τέλος του 19ου αιώνα κατά την τελική πτώση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας παρά το ότι η περιοχή δεν προσφέρεται ως μία ενιαία γεωγραφική οντότητα (H.R. Wilkinson 1951). Τα λεγόμενα όρια της Μακεδονίας είναι βόρεια μέχρι την πόλη των Σκοπίων, ανατολικά την οροσειρά της Ροδόπης και την κοιλάδα του Νέστου, νότια την κοιλάδα των Τεμπών και δυτικά τον ορεινό όγκο της Πίνδου. Η περιοχή περιλαμβάνει τις κοίτες (από τα δυτικά προς τα ανατολικά) των Αλιάκμονα, Βαρδάρη/Αξιού και του Στρυμώνα ποταμών (εκ των οποίων ο Βαρδάρης καταλαμβάνει μακράν την μεγαλύτερη έκταση) και τις πεδιάδες γύρω από τη Θεσσαλονίκη και τις Σέρρες.

Η περιοχή μοιράζεται ανάμεσα στην Ελλάδα με το 52,4% της περιοχής και το 52,9% πληθυσμού, (μοιράζεται ανάμεσα στις τρεις Περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης), την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας με το 38%, και την Βουλγαρία με περίπου το 10%, στην περιοχή του Μπλαγκόεβγκραντ.

Η δεκαετία του 1980 τεκμηριώνει την κρίση της ελληνικής ανάπτυξης, καθώς οι μετά το 1973 αρνητικές τάσεις πήραν οριστική μορφή. Οι εξελίξεις ήταν δυσμενείς στα πιο βασικά μεγέθη: στο ΑΕΠ, στις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, στην κλαδική δομή της βιομηχανίας, στην απασχόληση, στην παραγωγικότητα, στον πληθωρισμό, στο έλλειμμα και στα δημόσια οικονομικά. (<http://www.rcm.gr/>)

Σύμφωνα με μελέτη της «Εγνατία Οδός Α.Ε.» (2009):

Σε σχέση με το περιφερειακό μέγεθος αγοράς, η Κεντρική Μακεδονία παρήγαγε το 2006 το 52,05% του ΑΕΠ και το 13,86% του συνόλου της χώρας. Σε απόλυτο μέγεθος, το 2006 το ΑΕΠ της Περιφέρειας ανερχόταν σε 29.550,40εκ.€

στην εξαετία 2000-2006 και η μέση ετήσια μεταβολή ήταν 3,19% μικρότερη από αυτή του συνόλου της χώρας 4,25%.

Το 2006 το ΑΕΠ ανά κάτοικο ανερχόταν σε 17.900 Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης ή 15.400€ ανά κάτοικο, ποσό που αντιστοιχεί στο 75,6% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ των 27. Σε επίπεδο νομού το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ αντιστοιχεί στο Ν. Θεσσαλονίκης 84,7% και ακολουθεί ο Ν. Κιλκίς με 82%.

Η αξία των εισαγωγών και εξαγωγών της Κεντρικής Μακεδονίας είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε επίπεδο Χώρας. Επιπλέον, η αξία των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ της περιφέρειας το 2007 (12,2%) είναι η μεγαλύτερη στη χώρα. Την περίοδο 2000-2007 οι εισαγωγές αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 7,95%, ενώ για την ίδια περίοδο οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 1,73% ετησίως.

3.2 Κύρια Χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της Βόρειας Ελλάδας και είναι η πιο αναπτυγμένη περιφέρεια μεταξύ των βορείων περιφερειών της χώρας. Με έκταση 19.146 τετ. χιλ. (14,5% της συνολικής έκτασης της χώρας) είναι η μεγαλύτερη σε έκταση περιφέρεια της χώρας. Ο πληθυσμός της (μόνιμος) ανέρχεται σε 1.874.214 κατοίκους (απογραφή 2001) και κατατάσσεται στη δεύτερη θέση με ποσοστό 17,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Αποτελείται από τους νομούς: Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών και Χαλκιδικής.

Η Κεντρική Μακεδονία σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες της χώρας εμφανίζει σχετικά ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων τομέων της οικονομίας της. Στην Κεντρική Μακεδονία παράγεται το 13,8% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας, το 16,4% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, το 18,6% της μεταποιητικής παραγωγής και το 16,9% των υπηρεσιών (2003). Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει τις ευνοϊκότερες προϋποθέσεις ανάπτυξης που μπορεί να αποδοθούν, στους σημαντικούς φυσικούς και ανθρώπινους πόρους, στην ευνοϊκή γεωγραφική της θέση, στην ιστορική της παράδοση, στην ύπαρξη της Θεσσαλονίκης (βασικός εθνικός και διεθνής

συγκοινωνιακός κόμβος στην διασταύρωση των αξόνων Βορρά – Νότου και Ανατολής – Δύσης), στην ύπαρξη των αστικών κέντρων της περιφέρειας, στην ύπαρξη εργατικού δυναμικού, στην βιομηχανική της βάση και στην διάρθρωση και τον δυναμισμό των παραγωγικών της κλάδων.

Η ανάπτυξη ιδιαίτερα του πρωτογενή τομέα της περιφέρειας, ο οποίος αποτελεί βασικό τομέα της οικονομίας της, οφείλεται στην αξιοποίηση διαθέσιμων φυσικών πόρων και τη σχετικά αρτιότερη ανάπτυξη υποδομής, εμπορίας και μεταποίησης των προϊόντων του πρωτογενή τομέα από αυτήν άλλων περιοχών. Το επίπεδο ανάπτυξης του τομέα διαφοροποιείται τόσο μεταξύ των νομών όσο και μεταξύ περιοχών του ίδιου νομού. Η διαφοροποίηση αυτή αντανακλά διαφορές στους διαθέσιμους φυσικούς πόρους και στη διαθέσιμη υποδομή για την παραγωγή και εμπορία των γεωργικών προϊόντων. Έτσι οι νομοί Θεσσαλονίκης, Ημαθίας, Κιλκίς, Σερρών και Πιερίας είναι οι πιο αναπτυγμένοι νομοί της περιφέρειας, ενώ λιγότερο αναπτυγμένοι είναι οι νομοί Χαλκιδικής και Πέλλας. Σε όλους τους νομούς υπάρχουν περιοχές που έχουν όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά των μειονεκτικών περιοχών (ορεινές, ξερικές, άγονες, μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων, έλλειψη εναλλακτικών πηγών εισοδήματος).

Γεωφυσικός Χάρτης Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Η Περιφέρεια διαθέτει πλούσιους φυσικούς, εδαφικούς και υδατικούς πόρους και αρκετά πλούσιο υπέδαφος που αξιοποιούνται εν μέρει ικανοποιητικά και απαιτούν περαιτέρω εκσυγχρονισμό υποδομών και ερευνητική προσπάθεια. (ΑΝΕΘ, 2007)

Με βάση επεξεργασμένα στοιχεία (ΕΣΥΕ, ΠΚΜ) για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας:

Από την τομεακή διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) για την τριετία 2003-2006 προκύπτει η αναμενόμενη υπεροχή του τριτογενούς τομέα με 69,5% (μερίδιο οριακά χαμηλότερο του πανελληνίου μέσου όρου 70,9%). Ταυτόχρονα, η πρωτογενής παραγωγή συνθέτει το 6,8% της συνολικής ΑΠΑ, ποσοστό ελάχιστα κάτω από τον πανελλήνιο μέσο όρο 7,1%. Με βάση τα ίδια στοιχεία, στην περιφέρεια παράγεται το 16,4% της πρωτογενούς παραγωγής της οικονομίας, σε αντιδιαστολή με το 18,6% της δευτερογενούς παραγωγής και το 16,9% των υπηρεσιών.

Το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας αποτελούν 695.871 άτομα. Τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται μία στροφή του εργατικού δυναμικού από το δευτερογενή στον τριτογενή τομέα απόρροια του γεγονότος ότι λόγω του ισχυρού ανταγωνισμού από τις γειτονικές χώρες (Βουλγαρία και ΠΓΔΜ) χαμηλού κόστους εργασίας (αναλογία 5 προς 1) και φορολογίας (χαρακτηριστική περίπτωση το έτοιμο ένδυμα) πολλές επιχειρήσεις έχουν κλείσει ή έχουν μεταφέρει την παραγωγική τους δραστηριότητα στις χώρες αυτές.

Το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο Α΄ Τρίμηνο του 2009 σε 10,4% αυξημένο κατά 1,34% σε σχέση με το Α΄ Τρίμηνο του 2008 που ήταν 8,7% και υψηλότερου του μέσου όρου της χώρας που ανέρχεται σε 9,4%.

Το μεγαλύτερο μέρος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας παράγεται κυρίως στις περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Στην Αττική το 2007 παρήχθη το 49,7% του συνολικού ΑΕΠ, ενώ στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας το 13,8% (2010).

Οι υποδομές είναι σχετικά ικανοποιητικές και βρίσκονται σε φάση βελτίωσης. Η περιφέρεια διασχίζεται από δύο κάθετους νευραλγικούς οδικούς (και

σιδηροδρομικούς) άξονες, αυτόν της ΠΑΘΕ (Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι) και την Εγνατία οδό (Αλεξανδρούπολη – Ηγουμενίτσα). Διαθέτει ένα διεθνές αεροδρόμιο στη Θεσσαλονίκη, ένα εμπορικό και επιβατικό λιμάνι στη Θεσσαλονίκη επίσης, το δεύτερο μεγαλύτερο της χώρας, το οποίο είναι εισηγμένο στο Χ.Α.Α.

3.3 Κύρια Προβλήματα

Το κύριο χαρακτηριστικό του αγροτικού και κτηνοτροφικού τομέα της χώρας μας την τελευταία διετία είναι η εξαιρετικά μεγάλη μείωση της αγροτικής παραγωγής στο σύνολο σχεδόν των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.

Κρίσιμη παράμετρος στη μείωση της αγροτικής παραγωγής είναι πλέον και η αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών που βιώνουμε ήδη τα τελευταία χρόνια. Η παρατεταμένη ανομβρία, η λειψυδρία και η ξηρασία, οι επιπτώσεις των καταστροφικών πυρκαγιών καθιστούν πλέον ευάλωτες τις καλλιέργειες.

Σύμφωνα με μελέτη της ANEΘ (2007), πρόκειται για προβλήματα που διαφέρουν ως προς την έντασή τους μεταξύ των διαφόρων περιοχών της περιφέρειας, ενώ ορισμένα απαντώνται σε όλες τις περιφέρειες της χώρας. Διακρίνονται σε προβλήματα που συνδέονται με:

- Το ανθρώπινο δυναμικό: Τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού διαφέρουν μεταξύ των περιοχών της περιφέρειας. Ιδιαίτερα και πιο έντονα προβλήματα παρουσιάζονται στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της περιφέρειας. Κύριο πρόβλημα σε αυτές τις περιοχές είναι η μείωση του πληθυσμού. Η γήρανση του ανθρώπινου δυναμικού που συνδέεται με την γεωργία είναι χαρακτηριστικό σε όλες σχεδόν τις περιοχές της Περιφέρειας. Οι μη επαρκώς ενημερωμένοι γεωργοί και με χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης αποτελούν μεγάλο ποσοστό των απασχολούμενων με τη γεωργία. Χαρακτηριστικό επίσης των απασχολούμενων με τη γεωργία είναι η άμβλυνση των επιχειρηματικών τους χαρακτηριστικών που συνεπάγεται απροθυμία ανάληψης κινδύνων. Πρόκειται για χαρακτηριστικό που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στις επιδοτήσεις της ΚΑΠ. Η οργάνωση και η λειτουργία των συνεταιρισμών,

που προφανώς δεν είναι ικανοποιητική, αποτυπώνει το σύνολο σχεδόν των αδυναμιών που υπάρχουν στο ανθρώπινο δυναμικό της γεωργίας.

- Την υποβάθμιση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων – Περιβαλλοντικά προβλήματα: Η υποβάθμιση των υδατικών πόρων, επιφανειακών και υπόγειων (ρύπανση, μείωση, υφαλμύρωση), που οφείλεται στη χρήση των αγροχημικών εισροών της εντατικής γεωργίας, στη μη ορθολογική χρήση των πόρων και στη βιομηχανική δραστηριότητα. Στην περιφέρεια αναφέρονται, οι λίμνες Βεγορίτιδας και Άγρα, η Τάφρος 66, ο Λουδίας, η υφαλμύρωση εδαφών στο νότιο τμήμα του Ν. Σερρών και η Χαλκιδική. Την υποβάθμιση εδαφών που οφείλεται στην εντατικότητα της συμβατικής γεωργίας (χρήση αγροχημικών εισροών). Την υποβάθμιση των δασών και της βοσκοικανότητας των δασικών βοσκοτόπων (Ν. Κιλκίς και Ν. Χαλκιδικής).
- Το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων (εγγειοδιαρθρωτικό): Στην περιφέρεια επικρατεί μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων που σε ορισμένες περιοχές συνδυάζεται με μικρή αναλογία αρδευόμενου εδάφους. Πρόκειται για εγγενή αδυναμία της ελληνικής γεωργίας. Βεβαίως υπάρχουν στην περιφέρεια περιοχές με μεγάλα μεγέθη εκμεταλλεύσεων που προκύπτουν με την ενοικίαση αγρών (π.χ. Ν. Κιλκίς). Η άμβλυση του προβλήματος αυτού στην περιφέρεια γίνεται με την επιλογή κατευθύνσεων (π.χ. δένδροκομία, λαχανοκομία, κτηνοτροφία) που με μικρό μέγεθος αξιοποιούν την διαθέσιμη οικογενειακή εργασία και επιτυγχάνουν ένα ικανοποιητικό γεωργικό εισόδημα. Η έλλειψη εναλλακτικών πηγών απασχόλησης και εισοδήματος (π.χ. περιοχές Ν. Σερρών) μεγεθύνει τα προβλήματα που οφείλονται στο μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων.
- Την υποδομή εμπορίας και μεταποίησης: Στην περιφέρεια υπάρχουν περιοχές και νομοί με ανεπαρκή υποδομή εμπορίας και μεταποίησης. Τέτοιοι νομοί είναι ο Ν. Κιλκίς, ο Ν. Χαλκιδικής και ο Ν. Πιερίας. Η περιφέρεια δεν στερείται υποδομής, απλά δεν είναι αρκετά εξειδικευμένη, ούτε ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις. Η βελτίωση της υποδομής, εμπορίας και μεταποίησης και κυρίως η διαφοροποίηση της είναι πρόβλημα σε όλους τους νομούς της περιφέρειας.

- Την υποδομή για την παραγωγή: Προβλήματα υποδομής για την παραγωγή αφορούν τη μη αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων, τα παλαιωμένα αρδευτικά δίκτυα που πρέπει να εκσυγχρονιστούν και τη μη ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων. Πρόκειται για προβλήματα στα οποία οφείλεται η υπερβολική κατανάλωση αρδευτικών υδάτων και έμμεσα έχουν επιπτώσεις στο κόστος παραγωγής. Ακόμη, παρατηρούνται ελλείψεις στην αγροτική οδοποιία ορισμένων περιοχών.
- Την ενημέρωση – Τεχνική και Διοικητική Στήριξη: Ο εκσυγχρονισμός του αγροτικού τομέα και η ανάγκη προσαρμογής που στις συνθήκες της αγοράς δημιουργούν νέες αυξανόμενες ανάγκες τέτοιων υπηρεσιών, ανεξάρτητα από το επίπεδο παροχής των υπηρεσιών αυτών. Από αυτήν την άποψη, υπάρχει πρόβλημα έλλειψης ή ανεπάρκειας τέτοιων υπηρεσιών, το οποίο θα ενταθεί την περίοδο 2006-2013.
- Την ύπαρξη μειονεκτικών και φθίνουσων περιοχών: Στην Κεντρική Μακεδονία υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των περιοχών της. Σε όλους τους νομούς της περιφέρειας υπάρχουν ορεινές και μειονεκτικές περιοχές ακόμη και φθίνουσες. Πρόκειται για διαφοροποίηση που συνεπάγεται εισοδηματικές ανισότητες. Εγγενή αδυναμία της ελληνικής γεωργίας αποτελεί η ανεπαρκής λειτουργία της αγοράς, η οποία ποτέ σχεδόν δεν λειτούργησε πλήρως. Έτσι, η σύνθεση της παραγωγής σε μεγάλο βαθμό προσδιορίστηκε από την αγροτική πολιτική και τις αναθεωρήσεις της, για αυτό και δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως όσα συγκριτικά πλεονεκτήματα διαθέτει η Περιφέρεια, ενώ παρουσιάζονται κατά περιόδους πλεονάσματα και ελλείμματα. Είναι προφανές ότι με την ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΑΠ (2003-2004) ασκείται πίεση για προσαρμογή του τομέα στις συνθήκες της αγοράς. Σημειώνεται ακόμη ότι η γεωργία της χώρας, και προφανώς και της Κεντρικής Μακεδονίας, εξαρτάται άμεσα από την ανάπτυξη των άλλων τομέων της οικονομίας και ιδιαίτερα από την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές και έμμεσα από την επάρκεια κοινωνικής και πολιτισμικής υποδομής.

3.4 Κύρια Πλεονεκτήματα

Με βάση τα στοιχεία μελέτης της ANEΘ (2007), τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας προσδιορίζονται από τα χαρακτηριστικά της. Αυτά είναι:

- Το ανθρώπινο δυναμικό: Ο συνολικός πληθυσμός της περιφέρειας ανέρχεται σε 1.874.214 κατοίκους (απογραφή 2001). Τη δεκαετία 1991-2001 ο πληθυσμός αυξήθηκε σε όλους τους νομούς της Περιφέρειας (10% αύξηση του πληθυσμού της Περιφέρειας). Τη δεκαετία 1981-1991 ο πληθυσμός αυξήθηκε σε όλους τους νομούς με εξαίρεση το Ν. Σερρών (μείωση 2,2%), τα μεγαλύτερα ποσοστά αύξησης παρουσιάσθηκαν στους Ν. Χαλκιδικής (15,96%), Θεσσαλονίκης (11,23%), και Πιερίας (9,32%). Είναι προφανές ότι στην Περιφέρεια δεν παρουσιάσθηκε πληθυσμιακή αποδυνάμωση, δεν αποκλείεται όμως η ύπαρξη αποδυναμωμένων πληθυσμιακά περιοχών σε κάθε νομό.
- Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί τον κύριο μοχλό ανάπτυξης της γεωργίας της περιφέρειας. Το ανθρώπινο δυναμικό της περιφέρειας το διακρίνουν χαρακτηριστικά που αποτελούν περιορισμούς και συντηρούν τις αδυναμίες του τομέα, αλλά και χαρακτηριστικά που διευκολύνουν την προσαρμογή του τομέα στις συνθήκες της αγοράς. Σε πολλές περιοχές της περιφέρειας (Ν. Πέλλας, Ν. Ημαθίας, Ν. Σερρών) το επίπεδο επαγγελματικής και τεχνικής κατάρτισης είναι ικανοποιητικό. Έτσι, τοπικά σε όλη την έκταση της περιφέρειας υπάρχουν σύγχρονες εκμεταλλεύσεις με δυνατότητες προσαρμογής και υιοθέτησης σύγχρονων μεθόδων γεωργικής πρακτικής.
- Οι κλιματολογικές συνθήκες: Η έκταση της Κ. Μακεδονίας συνεπάγεται διαφοροποίηση των κλιματικών συνθηκών και την ύπαρξη μικροκλιμάτων. Πρόκειται για συνθήκες που επιτρέπουν την παραγωγή μεγάλου αριθμού προϊόντων, ενώ σε ορισμένους νομούς είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για την δένδροκομία (Ν. Ημαθίας, Ν. Πέλλας, Ν. Πιερίας). Οι κλιματολογικές συνθήκες δεν αποτελούν περιορισμό για την κτηνοτροφία.
- Οι υδατικοί πόροι: Η Κεντρική Μακεδονία είναι περιοχή πλούσια σε υδατικούς πόρους (Ν. Θεσσαλονίκης, Ν. Σερρών, Ν. Κιλκίς, νότια

περιοχή Ν. Πιερίας, Ν. Ημαθίας). Οι πόροι αυτοί δεν έχουν αξιοποιηθεί πλήρως, ενώ αντίθετα, όπως σημειώθηκε, σε ορισμένες περιοχές υποβαθμίζονται.

- Φυσικοί πόροι: Εκτός των υδατικών πόρων η Κ. Μακεδονία είναι πλούσια και σε άλλους φυσικούς πόρους. Συγκεκριμένα, στο Ν. Πιερίας υπάρχει ο Εθνικός Δρυμός του Ολύμπου που αποτελεί παγκόσμιο μνημείο της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ο Ν. Χαλκιδικής είναι πλούσιος σε μεταλλεύματα και ξυλεία, ο Ν. Σερρών διαθέτει, εκτός της λίμνης Κερκίνης, ενεργειακούς πόρους και γεωθερμία, όπως και ο Ν. Θεσσαλονίκης, ο Ν. Πέλλας θερμομεταλλικές πηγές με ιαματικές ιδιότητες. Η χλωρίδα, η πανίδα και το ποικίλο ανάγλυφο όλων των νομών της Κ. Μακεδονίας αποτελούν αξιοποιήσιμους φυσικούς πόρους. Στους φυσικούς πόρους μπορούν να ενταχθούν τα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και οι τοπικές παραδόσεις. Οι πόροι αυτοί προσφέρονται για την ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών απασχόλησης και εισοδήματος (π.χ. αγροτουρισμός) στις αγροτικές περιοχές.
- Η διαθέσιμη υποδομή: Πρόκειται για τον εξοπλισμό σε μηχανήματα και κτίρια των εκμεταλλεύσεων, που εκτός από εξαιρέσεις τοπικής σημασίας, είναι ικανοποιητικός και δεν αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα της ανάπτυξης.
- Η γεωγραφική θέση της περιφέρειας: Η γεωγραφική θέση της περιφέρειας συνέβαλε στην ανάπτυξή της. Μάλιστα, η θέση αυτή σε συνδυασμό με την Εγνατία οδό και τις κάθετες διασυνδέσεις της αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα της Κεντρικής Μακεδονίας ιδιαίτερα στην διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η ανάπτυξη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης που αποτελεί το μεγαλύτερο καταναλωτικό κέντρο του χώρου της Μακεδονίας-Θράκης.

3.5 Ανάλυση SWOT Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Η τεχνική ανάλυσης SWOT (Ισχυρά Σημεία - Αδυναμίες – Ευκαιρίες Απειλές) συνίσταται στην καταγραφή των ευκαιριών και των απειλών που συνδέονται με το εξωτερικό περιβάλλον της Κεντρικής Μακεδονίας σε συνδυασμό με τα

εσωτερικά ισχυρά σημεία και τις αδυναμίες της Περιφέρειας να ανταποκριθεί σε αυτές. Η ανάλυση έγινε ως προς τα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης, τις ανάγκες Δήμων και πολιτών, την εκτιμώμενη ζήτηση για την παροχή υπηρεσιών της Περιφέρειας, το ανθρώπινο δυναμικό, την υλικοτεχνική υποδομή, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, την οικονομική κατάσταση, το θεσμικό πλαίσιο, τις εθνικές και Ευρωπαϊκές πολιτικές και τις χρηματοδοτήσεις, λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.

- **Ισχυρά Σημεία**

- Γεωπολιτική θέση της Π.Κ.Μ στον ευρύτερο οικονομικό χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.
- Μεγέθυνση διακρατικών εμπορικών συναλλαγών με Βαλκανικές χώρες.
- Σημαντική παρουσία και επενδυτική δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια.
- Συμμετοχή στα Ευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών.
- Σημαντικός κόμβος μεταφοράς ενέργειας (ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο) σε ελληνικό και Βαλκανικό επίπεδο.
- Διαθεσιμότητα αξιοποιήσιμου δυναμικού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.
- Δυναμικός παραγωγικός πόλος και κέντρο παραγωγής βασικών αγροτικών προϊόντων με ισχυρές τοπικές αγροτικές εξειδικεύσεις.
- Αξιόλογοι τουριστικοί πόροι (πολιτισμός, ιστορία, φυσικοί πόροι, εκτεταμένη ζώνη παραθαλάσσιου τουρισμού, προσπελάσιμοι ορεινοί όγκοι, κλπ).
- Ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.
- Σημαντικοί φυσικοί, εδαφικοί και υδάτινοι πόροι.
- Η ύπαρξη ενός συνεκτικού δικτύου αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά με το μητροπολιτικό κέντρο.
- Γεωπολιτική θέση της Θεσσαλονίκης και οι εγκατεστημένες υποδομές, που την καθιστούν αστικό κέντρο με μητροπολιτική λειτουργία.

- Συγκέντρωση μιας κρίσιμης μάζας Οργανισμών, Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, καθώς και Ερευνητικών Ιδρυμάτων.
- Συγκέντρωση αξιοποιήσιμων ανθρώπινων πόρων και στοιχείων υποδοχής – υιοθέτησης καινοτομίας.
- Σημαντικό μέγεθος του δευτερογενή τομέα, με ισχυρή αλλά παραδοσιακή βάση, που καθιστά την Περιφέρεια δεύτερο βιομηχανικό κέντρο της χώρας, μετά την Αττική.
- Διασταύρωση Π.Α.Θ.Ε. και Εγνατίας οδού στην περιοχή.
- Ύπαρξη διεθνούς αερολιμένα και λιμένα στη Θεσσαλονίκη.
- Ύπαρξη αποκεντρωμένων υπηρεσιών σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας.
- Ύπαρξη θεσμοθετημένου χωροταξικού σχεδίου ανάπτυξης.
- **Αδυναμίες**
 - Γεωγραφική απόσταση από τα δυτικά Ευρωπαϊκά κέντρα και ανεπαρκείς συνδέσεις.
 - Μικρή αξιοποίηση ενεργειακού δυναμικού.
 - Κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων έντασης εργασίας και χαμηλής εξειδίκευσης.
 - Καθυστέρηση του πρωτογενούς τομέα ως προς την τεχνολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, την υποδομή μεταποίησης, εμπορίας και διακίνησης των προϊόντων.
 - Χαμηλό επίπεδο τεχνικής και οργανωτικής υποστήριξης των παραγωγών αγροτικών προϊόντων.
 - Καθυστέρηση στην αναδιάρθρωση του αγροτικού τομέα και την αξιοποίηση των πρώτων υλών.
 - Οργανωτικές αδυναμίες και δυσλειτουργίες των συλλογικών φορέων των αγροτών.
 - Δυσχέρειες στο συντονισμό – συνεργασία υπηρεσιών και φορέων διαχείρισης και υλοποίησης προγραμμάτων στην αγροτική ύπαιθρο.
 - Ύφεση βιομηχανικής δραστηριότητας.
 - Χαμηλή επιχειρηματικότητα «υψηλών προσδοκιών».

- Μικρή ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών, χαμηλή χρηματοδότηση και ζήτηση έρευνας και καινοτομίας από επιχειρήσεις.
- Πληθυσμιακή αποδυνάμωση και γήρανση των παραμεθόριων και αγροτικών περιοχών.
- Χαμηλός βαθμός απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και υψηλά ποσοστά ανεργίας.
- Σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας και μειωμένη δράση σε ενέργειες πρόληψης, παρακολούθησης και προστασίας οικολογικών πόρων.
- Σημαντικές αδυναμίες στην εσωτερική πολεοδομική οργάνωση και κυκλοφορία, στις αστικές υποδομές και στο περιβάλλον της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης – αναπαραγωγή των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων στα μεγάλα αστικά κέντρα της Π.Κ.Μ.
- Ανεξέλεγκτη αστική διάχυση στις περιαστικές περιοχές, που προκαλεί σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και δυσχεραίνει τις σχέσεις πόλεων – υπαίθρου.
- Κυκλοφοριακή επιβάρυνση των αστικών κέντρων και χαμηλή εξυπηρέτηση με σύγχρονα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.
- Αστάθεια του βιομηχανικού συστήματος και εξάρτησή του από εξωγενείς συνθήκες.
- Χαμηλή ανάπτυξη σιδηροδρομικών μεταφορών.
- Ελλείψεις στις μεταφορικές συνδέσεις μεταξύ διαφόρων αστικών κέντρων.
- Έλλειμμα αστικών υποδομών με συνακόλουθη δυσλειτουργία των αστικών κέντρων.
- Αδυναμία των μηχανισμών ελέγχου των περιβαλλοντικών όρων και επιπτώσεων.
- Αρνητικές επιπτώσεις από τη γεωργία στο περιβάλλον με ρύπανση λόγω εκροών και κακή διαχείριση υδατικών πόρων.
- Σοβαρές πιέσεις στους υδάτινους πόρους με ρύπανση και μείωση των όγκων.
- Μεγάλη έκταση της αυθαίρετης δόμησης και αδυναμία ελέγχου.

- Ανορθολογικό και αναποτελεσματικό σύστημα διοίκησης με πολύπλοκες διοικητικές διαδικασίες και γραφειοκρατία.
- Έλλειψη συντονισμού μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών και φορέων με θέματα σχεδιασμού και ανάπτυξης.
- Ανάγκη ολοκλήρωσης της διοικητικής αποκέντρωσης, με μεγάλα προβλήματα στη μεταβατική περίοδο (Πρόγραμμα Καλλικράτης).
- Υστέρηση των δομών και μηχανισμών ποιοτικού ελέγχου.
- Υποβαθμισμένο τουριστικό προϊόν, κυρίως λόγω χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών και συγκρούσεων χρήσεων γης.
- Στρεβλή και μονοσήμαντη ανάπτυξη του τουρισμού.
- Μη ικανοποιητική προσφορά υπηρεσιών και έλλειψη επαγγελματισμού κατά τόπους.
- Ευκαιρίες
 - Διεύρυνση της Ε.Ε. προς ανατολές και η συνεπακόλουθη αναβάθμιση των αγορών στη Βαλκανική ενδοχώρα.
 - Ανάδειξη Περιφέρειας σε κέντρο παροχής υπηρεσιών γνώσης και τεχνολογίας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη.
 - Επενδυτικές δυνατότητες στην Κεντρική Μακεδονία και στον ευρύτερο Βαλκανικό χώρο και η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας.
 - Καλή γεωγραφική θέση στις δυτικοευρωπαϊκές και ανατολικοευρωπαϊκές αγορές.
 - Προώθηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την απελευθέρωση των αγορών.
 - Αυξανόμενη ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο για ποιοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες.
 - Διαρκής τεχνολογική εξέλιξη σε ψηφιακά μέσα.
 - Συνεργασία ερευνητικών ιδρυμάτων και ΑΕΙ.
 - Αλλαγή διατροφικών προτύπων και αυξανόμενη ζήτηση για μεσογειακά και βιολογικά προϊόντα.
 - Εφικτή προσαρμογή της γεωργίας, κυρίως στις ορεινές περιοχές, στο πρότυπο αειφόρου γεωργικής δραστηριότητας.
 - Μείωση των ρύπων από τη βελτίωση των μεταφορών και τη χρήση ΑΠΕ.

- Ολοκλήρωση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου για το χωροταξικό σχεδιασμό.
- Μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σε υποδομές της Θεσσαλονίκης που την καθιστούν αστικό κέντρο με μητροπολιτική λειτουργία.
- Βελτίωση και εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού δικτύου για ανάπτυξη των σιδηροδρομικών μεταφορών με διπλή γραμμή και ηλεκτροκίνηση στη γραμμή κορμού.
- Επιχειρησιακή αναδιάρθρωση και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός σε ορισμένους τομείς του παραγωγικού συστήματος.
- Ανάπτυξη σύγχρονων μορφών τουρισμού.
- Αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, κλπ).
- Συνεχής τάση ζήτησης του προϊόντος «ήλιος και θάλασσα».
- Απειλές
 - Ανταγωνισμός στα πλαίσια της σταδιακής άμβλυνσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και της διεύρυνσης της Ε.Ε.
 - Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες.
 - Συνεχής μείωση του πληθυσμού της υπαίθρου και ιδιαίτερα των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, σε συνδυασμό με την ανεστραμμένη πυραμίδα των ηλικιών.
 - Αύξηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου στο εξωτερικό.
 - Παράνομη εισροή μεταναστών που δημιουργεί πιέσεις στην αγορά εργασίας ενώ ενέχει τον κίνδυνο περιθωριοποίησης της συγκεκριμένης ομάδας.
 - Καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων υποδομής ακυρώνουν την ανάδειξη της Περιφέρειας σε κέντρο μεταφορών.
 - Υποβάθμιση περιβάλλοντος από εξωγενείς παράγοντες, όπως διασυννοριακή ρύπανση, καταστροφή δασικού πλούτου από απρόβλεπτες καταστροφές κλπ.
 - Αντίδραση της γραφειοκρατικής δομής στην εισαγωγή νέων μεθόδων Διοίκησης.

- Σπατάλη πόρων λόγω αδυναμίας εφαρμογής του αναπτυξιακού σχεδιασμού.
- Ρύπανση του περιβάλλοντος και διαταραχή του οικοσυστήματος και ειδικότερα των περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών.
- Περιβαλλοντική επιβάρυνση από τον τουρισμό.
- Η «ευμετάβλητη» τουριστική αγορά και ο «σκληρός» διεθνής ανταγωνισμός των περιοχών – προορισμών παραθαλάσσιου και παραθεριστικού τουρισμού.
- Ύπαρξη κινδύνου περαιτέρω απώλειας μεριδίου της αγοράς του τουρισμού λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού και του τρόπου ανάπτυξης της αγοράς.
- Ύπαρξη κινδύνου να αποβεί συνολικά η Ελλάδα και κατ' επέκταση, η Π.Κ.Μ ακριβός προορισμός για νομισματικούς λόγους με ακριβό το €.
- Μείωση των επαναλαμβανόμενων επισκέψεων τουριστών, διεθνώς και γενικώς.
- Συνεχώς πιο σκληρή και καθοδηγούμενη από ενέργειες marketing προσέλκυση τουριστών.

Το αποτέλεσμα της ανάλυσης SWOT είναι η συστηματική παραγωγή αξιόπιστων κατευθύνσεων πολιτικής για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Ειδικότερα με τη συνδυασμένη ανάγνωση των τεταρτημορίων της SWOT ανά ζεύγος (ισχυρά σημεία με ευκαιρίες, αδυναμίες με ευκαιρίες, ισχυρά σημεία με απειλές, αδυναμίες με απειλές), προκύπτουν ρεαλιστικές προτάσεις για την κατεύθυνση και το περιεχόμενο της αναπτυξιακής πολιτικής.

Η ισχυροποίηση των ισχυρών σημείων της Π.Κ.Μ θα προέλθει από την αξιοποίηση των ευκαιριών. Η αναστροφή ή βελτίωση των αναπτυξιακών αδυναμιών της Περιφέρειας στηρίζεται στη συντονισμένη αξιοποίηση των ευκαιριών. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών της Κεντρικής Μακεδονίας στηρίζεται στην αξιοποίηση των ισχυρών σημείων. Η άμβλυνση των επιρροών των απειλών θα προέλθει μέσω περιορισμού της έντασης και συχνότητας εμφάνισης των αδυναμιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – Πρωτογενής παραγωγικός τομέας της Κεντρικής Μακεδονίας

4.1. Κύρια Χαρακτηριστικά του Πρωτογενή Τομέα

Η Κεντρική Μακεδονία περιλαμβάνει πέντε από τους πλέον αναπτυγμένους γεωργικά νομούς της χώρας και αποτελεί κέντρο παραγωγής βασικών προϊόντων της ελληνικής γεωργίας, μεταξύ των οποίων εξαγωγή είναι τα ροδάκινα, το βαμβάκι, ο καπνός, το σπαράγγι και τα προϊόντα μεταποίησης των ροδάκινων και τομάτας. Επίσης, στην Περιφέρεια απαντώνται όλοι οι κλάδοι της ζωικής παραγωγής. Η Κεντρική Μακεδονία είναι το κύριο κέντρο παραγωγής βοοτροφίας της χώρας, ενώ σχετικά μεγάλο ποσοστό καταλαμβάνουν και τα άλλα ζωικά προϊόντα. (<http://www.pepkm.gr>)

Οι δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν το 26% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Τα δάση είναι αρκετά υποβαθμισμένα γι' αυτό η παραγωγή τους σε ξύλο είναι κατά 67% καυσόξυλο και 33% τεχνική και βιομηχανική ξυλεία.

Οι νομοί Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής αποτελούν τα κύρια κέντρα ανάπτυξης της αλιείας. Οι φυσικές συνθήκες είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας και έχει αναπτυχθεί μικρός αριθμός ιχθυοτροφείων. Επίσης, σημαντική ανάπτυξη παρουσιάζει και η οστρακο-καλλιέργεια με εξαγωγικό προσανατολισμό. Η Κεντρική Μακεδονία αν και διαθέτει σημαντικό όγκο γλυκών υδάτων δεν έχει καταφέρει να αναπτύξει ανάλογα την σχετική αλιεία.

Με βάση τα στοιχεία μελέτης της ΑΝΕΘ (2007), ο γεωργικός τομέας (φυτική και ζωική παραγωγή) της Κεντρικής Μακεδονίας αποτελείται από 116.838 εκμεταλλεύσεις (14,3% των εκμεταλλεύσεων της χώρας). Τη δεκαετία 1991-2001 ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων της περιφέρειας μειώθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,55% (το 1991 οι εκμεταλλεύσεις της Περιφέρειας ήταν 134.233). Οι 98.946 εκμεταλλεύσεις είναι αμιγώς γεωργικές (104.540 το 1991) που καλλιεργούν το 78,2% της καλλιεργούμενης έκτασης και οι 17.892 είναι μικτές (γεωργοκτηνοτροφικές) εκ των οποίων οι 1.674 είναι αμιγώς κτηνοτροφικές. Ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των εκμεταλλεύσεων της Κεντρικής Μακεδονίας την

περίοδο 1961-2000 υπολογίζεται σε 1,3% (193.006 εκμεταλλεύσεις το 1961 στην Κεντρική Μακεδονία).

Διαρθρωτικά Χαρακτηριστικά Γεωργικού Τομέα Κεντρικής Μακεδονίας

Νομοί	Σύνολο		Μικτές εκμεταλλεύσεις				Αμιγώς γεωργικές εκμεταλλεύσεις			
	Αριθμός	Μέγεθος	Αριθμός	Ποσοστό	Έκταση	Μέγεθος	Αριθμός	Ποσοστό	Έκταση	Μέγεθος
Σύνολο χώρας	817.09	43,9	202.630	24,8	44,0	77,7	614.428	75,2	56	32,7
Κεντρική Μακεδονία	116.88	54,4	17.876	15,3	21,8	77,3	98.961	84,7	78,2	50,2
Νομός Ημαθίας	54.446	30,8	5.572	9,7	13,6	43,2	51.873	90,3	86,4	29,4
Νομός Θεσσαλονίκης	21.059	61,5	3.432	16,3	19,8	74,8	17.626	83,7	80,2	58,9
Νομός Κιλκίς	11.350	93,4	2.201	19,4	28,2	135,8	9.148	80,6	71,9	83,3
Νομός Πέλλας	19.694	39,3	3.190	16,2	22,8	56,2	16.504	83,8	76,8	36,1
Νομός Πιερίας	11.585	39,4	2.027	17,5	23	51,9	9.558	82,5	77	36,7
Νομός Σερρών	22.786	63,7	3.805	16,7	22,4	85,2	18.981	83,3	77,6	59,4
Νομός Χαλκιδικής	12.918	60,1	1.537	11,9	18,7	94,3	11.381	88,1	81,3	55,5

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001), Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας

Τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του τομέα διαφοροποιούνται μεταξύ των νομών της Περιφέρειας. Το μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων της περιφέρειας είναι 54,4 στρέμματα και κυμαίνεται από 93,4 στρέμματα στον Νομό Κιλκίς, στον οποίο επικρατούν οι ξηρικές καλλιέργειες των χειμερινών σιτηρών, μέχρι 30,8 στρέμματα στον Νομό Ημαθίας, στον οποίο επικρατεί η δένδροκομία. Οι αμιγείς γεωργικές εκμεταλλεύσεις (φυτική παραγωγή) στην περιφέρεια αντιπροσωπεύουν το 84,7% του συνόλου των εκμεταλλεύσεων και καταλαμβάνουν το 78,2% των καλλιεργούμενων εκτάσεων, με μέσο μέγεθος 50,2 στρ./εκμ. Η διακύμανση των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών των αμιγώς γεωργικών εκμεταλλεύσεων δεν διαφέρει ουσιαστικά μεταξύ των νομών της περιφέρειας, εκτός του μέσου μεγέθους των εκμεταλλεύσεων. Σε όλους τους νομούς ο αριθμός τους αντιπροσωπεύει πάνω από το 80% των εκμεταλλεύσεων του νομού, ενώ η έκταση που καταλαμβάνουν κυμαίνεται μεταξύ 86,4% (Νομός Ημαθίας) μέχρι 71,9% (Νομός Κιλκίς). Το μέσο μέγεθος των αμιγώς γεωργικών εκμεταλλεύσεων κυμαίνεται μεταξύ 83,3 στρ./εκμ. (Νομός Κιλκίς) και 29,4 στρ./εκμ. (Νομός Ημαθίας).

Οι μικτές γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις (συμπεριλαμβάνονται και οι αμιγώς κτηνοτροφικές) αντιπροσωπεύουν το 15,3% των εκμεταλλεύσεων της περιφέρειας και καταλαμβάνουν το 21,8% του καλλιεργούμενου εδάφους, με μέσο μέγεθος 77,3 στρ/εκμ. Ο αριθμός τους σε όλους τους νομούς είναι μικρότερος του 20% του αριθμού των εκμεταλλεύσεων, ενώ η έκταση που καταλαμβάνουν αντιπροσωπεύει σε όλους τους νομούς το μεγαλύτερο ποσοστό του καλλιεργούμενου εδάφους, με συνέπεια τα μεγαλύτερα μεγέθη των μικτών γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων από τα αντίστοιχα των αμιγώς γεωργικών.

Διαρθρωτικά Χαρακτηριστικά Γεωργίας Κεντρικής Μακεδονίας

Νομοί	Σύνολο		Μικτές		Αμιγώς γεωργικές		Αμιγώς κτηνοτροφικές	
	Εκμ/σεις	Εκτάσεις	Εκμ/σεις	Εκτάσεις	Εκμ/σεις	Εκτάσεις	Εκμ/σεις	Εκτάσεις
Σύνολο χώρας	817.09	35.831.852,7	192.04	15.265.937,0	614.10	20.070.600,0	10.795	495.315,9
Κεντρική	116.88	6.351.012,8	16.218	1.349.988,0	98.946	4.967.666,0	1.674	33.358,8

Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις στην Κεντρική Μακεδονία

Μακεδονία								
Νομός Ημαθίας	17.446	536.864,1	1.432	666.25,4	15.758	463.915,6	256	6.323,1
Νομός Θεσσαλονίκης	21.059	1.295.672,3	2.957	221.183,6	17.625	1.038.112,5	478	2.064,8
Νομός Κιλκίς	11.350	1.060.545,3	2.076	297.744,5	9.150	761.982,1	124	819,2
Νομός Πέλλας	19.694	774.742,9	3.028	179.691,0	16.501	595.001,4	165	50,5
Νομός Πιερίας	11.585	455.814,4	1.926	105.058,9	9.561	350.745,4	98	10,1
Νομός Σερρών	22.786	1.451.001,8	3.501	318.075,2	18.973	1.126.001,7	312	6.924,9
Νομός Χαλκιδικής	12.918	776.373,0	1.298	128.040,8	11.378	631.166,3	242	17.165,9

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001), Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία του 2009 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας το 48% (3.439.017 στρ.) της συνολικής γεωργικής γης είναι αρδευόμενο. Η αναλογία του αρδευόμενου εδάφους διαφέρει μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων. Στη Π.Ε Ημαθίας η αρδευόμενη έκταση καταλαμβάνει το 88% της καλλιεργούμενης, στην Π.Ε Θεσσαλονίκης το 41%, στην Π.Ε Κιλκίς το 17%, στην Π.Ε Πέλλας το 81%, στην Π.Ε Πιερίας το 48%, στην Π.Ε Σερρών το 54% και στην Π.Ε Χαλκιδικής το 25%.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει μεγαλύτερη αναλογία αρδευόμενου εδάφους από την αντίστοιχη της χώρας. Πρόκειται για ένα συγκριτικό πλεονέκτημα της γεωργίας της Κεντρικής Μακεδονίας σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας. Η συνολική έκταση γεωργικής γης είναι 7.220.927 στρ. (περίπου 19,5% των καλλιεργούμενων εκτάσεων της χώρας) και καταλαμβάνουν περίπου το 39% της έκτασης της Κ. Μακεδονίας.

Η Κεντρική Μακεδονία αποδεικνύεται ευνοημένη, από απόψεως καλλιεργούμενων εκτάσεων, περιφέρεια της χώρας. Οι Π.Ε Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Σερρών, Χαλκιδικής και Ημαθίας είναι οι πιο ευνοημένες από απόψεως αναλογίας καλλιεργούμενων εκτάσεων.

Η κατανομή της καλλιεργούμενης έκτασης (στοιχεία 2007) κατά κατηγορίες καλλιεργειών είναι: αροτραίες καλλιέργειες 74%, κηπευτική γη 2%, δενδρώδεις

καλλιέργειες 15%, άμπελοι 1% και αγρανάπαυση 8%. Η κατανομή αυτή διαφέρει σημαντικά μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων. Η έκταση των αροτραίων καλλιεργειών στις ΠΕ Ημαθίας, Πιερίας και Χαλκιδικής είναι αναλογικά μικρότερη από αυτή των άλλων ΠΕ (Πέλλας, Θεσσαλονίκης, Σερρών και Κιλκίς), ενώ υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των ενοτήτων όσον αφορά κυρίως την έκταση της κηπευτικής γης και των δενδρωδών καλλιεργειών. Οι διαφορές αυτές αντανακλούν διαφορές στους διαθέσιμους φυσικούς πόρους, στην υποδομή, στην παραγωγική κατεύθυνση και γενικότερα στην ανάπτυξη της γεωργίας μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων. Η σύγκριση των χρήσεων της γης στην Κεντρική Μακεδονία με τις αντίστοιχες για το σύνολο της χώρας δείχνει ότι υπάρχουν διαφορές κυρίως στην αναλογία των αροτραίων καλλιεργειών, των δενδρωδών καλλιεργειών και της αμπέλου. Η ίδια σύγκριση με κάθε περιφερειακή ενότητα δείχνει ότι σε όλες εκτός της Ημαθίας και της Χαλκιδικής η αναλογία της έκτασης αροτραίων καλλιεργειών προς τη συνολική γεωργική έκταση είναι υψηλότερη του συνόλου της χώρας. Στις ΠΕ Ημαθίας, Πέλλας και Χαλκιδικής οι δενδρώδεις καλλιέργειες καταλαμβάνουν μεγαλύτερη αναλογικά έκταση από αυτή του συνόλου της χώρας, όπως και η κηπευτική γη στις ΠΕ Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Πέλλας και Πιερίας.

Διαχρονική μεταβολή γεωργικής γης, καλλιεργειών κατά κατηγορίες και αγρανάπαυσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (στρέμματα)

Καλλιέργειες	1978	1985	1990	2008	2008/1978	2008/1985	2008/1990
Σύνολο καλλιεργειών και αγρανάπαυσης	7.411.751	7589529	7678978	7224871	-186.880	-364658	-454107
Αροτραίες	6.226.456	6263211	6187899	5423501	-802.955	-839710	-764398
Κηπευτική	265.327	309554	259834	171551	-93.776	-138003	-88283
Αμπέλια	82.969	58924	60235	66369	-16.600	7445	6134
Δενδρώδεις	695.322	783194	913042	1091174	395.852	307980	178132
Σιτηρά για καρπό	4.360.205	4451444	4799714	3920725	-439.480	-530719	-878989
Μαλακό Σιτάρι	2062093	1527252	1069111	585463	-	-941789	-483648
Σκληρό Σιτάρι	756121	1397061	2368817	2131213	1.476.630	734152	-237604

Κριθάρι	1058887	837704	664751	207074	-851.813	-630630	-457677
Βρώμη	43095	26698	52130	32405	-10.690	5707	-19725
Σίκαλη	4481	15049	46535	34540	30.059	19491	-11995
Καλαμπόκι	272290	487662	441585	705575	433.285	217913	263990
Καλαμπόκι Συγκαλλιεργούμενο	21734	15290	5758	2922	-18.812	-12368	-2836
Ρύζι	141327	144578	150585	209888	68.561	65310	59303
Λοιπά	177	150	392	11645	11468	11495	11253
Βρώσιμα όσπρια	64987	26751	18602	5902	-59.085	-20849	-12700
Φασόλια	37898	18954	14545	2902	-34996	-16052	-11643
Κουκιά	1481	424	230	123	-1358	-301	-107
Φακή	361	106	42	394	33	288	352
Καπνός	409230	439814	279999	66041	-343189	-373773	-213958

Τομέας σιτηρών

Τα σιτηρά κατέχουν εξέχουσα θέση στον αγροτικό τομέα, αν σκεφτεί κανείς την πολλαπλή χρήση των προϊόντων τους, κυρίως για τη διατροφή του ανθρώπου, σαν πρώτη ύλη στην ένδυση και σε μικρότερο ποσοστό για την κάλυψη των αναγκών της ζωικής παραγωγής.

Η παγκόσμια παραγωγή σιτηρών για την χρονική περίοδο 2003-2007 εκτιμάται σε 1.523,18 εκατομμύρια τόνους. Ειδικότερα τα χειμερινά σιτηρά καλλιεργούνται κάθε χρόνο σε έκταση μεγαλύτερη από 2.900 εκατομμύρια στρέμματα, σε περισσότερες από 120 χώρες.

Το σιτάρι είναι το σημαντικότερο από τα αγρωστώδη φυτά και το πιο διαδομένο στον κόσμο. Οι σημαντικότερες χώρες παραγωγής σιταριού στον κόσμο είναι οι ΗΠΑ, η Σοβιετική Ένωση, η Ινδία, ο Καναδάς, η Αργεντινή και η Αυστραλία. Κατά την παραγωγική περίοδο 2003-2004 (στοιχεία FAOStat) το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής του σιταριού προήλθε κυρίως από τις Ασιατικές χώρες και τα Ευρωπαϊκά κράτη.

Το κριθάρι, λόγω της μεγάλης προσαρμοστικότητας του σε ποικιλία εδαφοκλιματικών συνθηκών, καλλιεργείται σ' όλη τη γη, από τον ισημερινό μέχρι τους πόλους και σπέρνεται το φθινόπωρο ή την άνοιξη, με κύριες χώρες παραγωγής τη Ρωσία, τον Καναδά, τη Γερμανία, την Ουκρανία, τη Γαλλία, την Ισπανία και την Τουρκία.

Παγκόσμια παραγωγή σιτηρών

Μέσοι Όροι πενταετίας 2003-2007

Προϊόντα	Παραγωγή σε εκατομμύρια τόνους	Ποσοστό επί του συνόλου
Σιτάρι	596,98	39,19
Αραβόσιπος	683,30	44,89
Κριθάρι	142,86	9,38
Σόργο	59,76	3,92
Βρώμη	24,80	1,63
Σίκαλη	14,98	0,98
Σύνολο	1.523,18	100,00

Πηγή: ΥΠΑΑΤ

Η βρώμη καλλιεργείται κύρια στη βόρεια και μέση Ευρώπη και στην Αμερική, ενώ στις νοτιότερες χώρες η καλλιέργεια, είναι λιγότερο διαδομένη.

Η καλλιέργεια του καλαμποκιού έχει εξαπλωθεί σε όλο τον κόσμο, αποδίδοντας έτσι καθ. όλη τη διάρκεια του χρόνου, συγκομιδή. Από τις χώρες με μεγάλη

παραγωγή αραβοσίτου αναφέρονται κατά σειρά οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Βραζιλία, η νότια Αφρική, η Αργεντινή κ.λ.π. Ο αραβόσιτος αντιπροσωπεύει περίπου το 45% του συνόλου της παγκόσμιας παραγωγής και κατανάλωσης σιτηρών.

Η καλλιέργεια ρυζιού αποτελεί τη βασική τροφή για τα 2/3 τουλάχιστον του πληθυσμού της γης και η παραγωγή του αναποφλοίωτου ρυζιού το 2004 ανήλθε στους 600 εκατομμύρια τόνους σε όλο τον κόσμο.

Η παραγωγή σιτηρών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υπ.Α.Α.Τ) για την περίοδο 2003-2007, έφτασε τα 218 εκατομμύρια τόνους, αντιστοιχώντας σε 41.547 χιλιάδες εκτάρια. Στον παρακάτω πίνακα, είναι εμφανές ότι η πλειονότητα των καλλιεργούμενων εκτάσεων με σιτηρά σε επίπεδο Ε.Ε καλύπτεται κυρίως από μαλακό σιτάρι και κριθάρι, τα οποία παρουσιάζουν και την υψηλότερη παραγωγή. Ακολουθούν ο αραβόσιτος, το σκληρό σιτάρι, η βρώμη, η σίκαλη και το σόργο τόσο σε έκταση όσο και σε όγκο παραγωγής.

Ευρωπαϊκή παραγωγή σιτηρών (Μέσοι Όροι πενταετίας 2003-2007)

Προϊόντα	έκταση (1.000 εκτ.)	Απόδοση (τον/εκτ)	Παραγωγή (1.000 τον.)
Μαλακό σιτάρι	16.587,80	6,22	101.411,40
Κριθάρι	11.627,80	4,39	50.739,60
Αραβόσιτος	5.553,60	8,02	43.228,60
Σκληρό σιτάρι	3.684,40	2,49	9.502,20
Βρώμη	2.421,20	3,11	7.408,80
Σίκαλη	1.566,80	3,80	5.486,20
Σόργο	105,40	5,22	548,00
Σύνολο	41.547,00	-	218.324,80

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ

Στην Ελλάδα, μέχρι το 2005 παρουσιάστηκε μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων των χειμερινών σιτηρών και ιδιαίτερα αυτή του μαλακού σιταριού, αντιθέτως η μέση στρεμματική απόδοση του, καθώς και των υπολοίπων

χειμερινών σιτηρών, παρουσίασε ανοδική τάση. Την ίδια περίοδο, παρουσιάστηκε αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και της παραγωγής του σκληρού σιταριού, ενώ παρόμοια τάση παρουσίασε και η σίκαλη. Η καλλιεργούμενη με κριθάρι και με βρώμη έκταση, όσο και η παραγωγή τους ακολούθησε πτωτική πορεία. Η καλλιέργεια δημητριακών καταλαμβάνει έκταση περίπου 12 εκατομμυρίων στρεμμάτων ετησίως.

Η καλλιέργεια του ρυζιού, λόγω του ότι απαιτεί θερμό κλίμα και αφθονία νερού γίνεται σε υφάλμυρα εδάφη όπου μόνο αυτό το είδος μπορεί να ευδοκιμήσει. Οι σημαντικότεροι ορυζώνες στη χώρα μας εντοπίζονται στα δέλτα των ποταμών και σε παράκτιες περιοχές, κυρίως στη Μακεδονία και στους νομούς Θεσσαλονίκης και Σερρών.

Η χρησιμότητα των προϊόντων των σιτηρών ποικίλει, αφού αποτελεί βασικό είδος συντήρησης του ανθρώπου παρέχοντάς του το 45% της απαραίτητης γι' αυτόν ενέργεια.

Το σκληρό σιτάρι χρησιμοποιείται στην παρασκευή ζυμαρικών και πολύ λιγότερο στην κτηνοτροφία. Το αλεύρι από τα σπέρματα του μαλακού σιταριού χρησιμοποιείται στην αρτοποιία και δευτερευόντως στην κτηνοτροφία. Ο καρπός του κριθαριού χρησιμοποιείται, είτε μόνος του για την διατροφή των ανθρώπων ή των ζώων είτε αναμειγμένος με σιτάρι, για την διατροφή των ανθρώπων, αποτελεί δε την κυριότερη πρώτη ύλη για την κατασκευή της μπίρας (ζυθοποιία).

Η σίκαλη, στη χώρα μας, καλλιεργείται κύρια για το καλάμι της, που χρησιμοποιείται για την κατασκευή δεμάτων κατά το θερισμό των άλλων σιτηρών, για συσκευασία γυάλινων ειδών, κατασκευή ψαθών, καλάθιων, καπέλων, κοινού χαρτιού καθώς επίσης και για την παρασκευή ψωμιού, οينوπνευματωδών ποτών και ζωοτροφών.

Ο καρπός της βρώμης είναι εξαιρετική τροφή για τα ζώα, θρεπτική, θερμαντική, ενώ ο χόνδρος (πλιγούρι) της είναι θρεπτικότερος και τονωτικός για τον άνθρωπο και συνιστάται για τα παιδιά και τους αρρώστους.

Ο αραβόσιτος χρησιμοποιείται σαν τροφή του ανθρώπου και των ζώων. Ειδικότερα το χλωρό χόρτο βοηθά στη γαλακτοπαραγωγή των αγελάδων και οι ξηρές κορυφές χρησιμεύουν για τροφή των ζώων.

Το ρύζι χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο για ανθρώπινη κατανάλωση. Στη χώρα μας, το σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων με σιτηρά ανέρχεται περίπου σε 12 εκατομμύρια στρέμματα και η εσωτερική ζήτηση καλύπτεται κυρίως από εισαγωγές που φτάνουν τους 1.700.000 τόνους περίπου.

Εγχώρια έκταση και παραγωγή σιτηρών Μέσοι εξαετίας 2000- 2005

Προϊόντα	Έκταση (στρέμματα)	Συνολική παραγωγή (τόνοι)
Σκληρό σιτάρι	7.241.945	1.456.667
Μαλακό σιτάρι	1.309.600	349.267
Κριθάρι	991.833	230.117
Αραβόσιτος	2.272.312	2.043.250
Ρύζι	227.562	179.846
Σύνολο	12.043.252	4.259.146

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ

Το σκληρό σιτάρι καταλαμβάνει την πρώτη θέση σε καλλιεργούμενη έκταση και σε παραγωγή με ποσοστό 60% και 34% επί του συνόλου, αντίστοιχα. Η πλεονασματική ποσότητα του σκληρού σίτου εξάγεται είτε ως σιτάρι (σπόρος), είτε ως σιμιγδάλι (αλεύρι για παραγωγή ζυμαρικών), κυρίως στην Ιταλία, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί:

Ελληνικές εισαγωγές και εξαγωγές ανά προϊόν

Προϊόντα	Μέσοι όροι πενταετίας 2002-2006	
	Εισαγωγές σε τόνους	Εξαγωγές σε τόνους
Σκληρό σιτάρι	52.027,10	166.507,86

Μαλακό σιτάρι	1.019.247,48	94.110,10
Κριθάρι	296.746,46	11.020,36
Αραβόσιτο	526.335,58	118.188,10
Ρύζι	20.029,86	53.116,60
Βρώμη	28.930,26	0,40
Σίκαλη	7.399,90	6.688,26
Σόργο	367,24	6,00

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ

Προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες της εγχώριας αγοράς εισάγονται ποσότητες ύψους 1 εκατομμυρίων τόνων μαλακού σιταριού, 300.000 τόνων κριθαριού που προέρχονται κυρίως από Γερμανία και 527.000 τόνων αραβοσίτου οι οποίοι εισάγονται κυρίως από Γαλλία. Η παραγωγή ρυζιού υπερκαλύπτει τις ανάγκες του πληθυσμού της χώρας μας.

Όσον αφορά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας απαντώνται όλες οι καλλιέργειες σιτηρών σε μια συνολική έκταση που πλησιάζει τα 3.689.320 στρέμματα και η οποία αποτελεί το 31% περίπου της καλλιεργούμενης με σιτηρά έκτασης της Χώρας. Τα κυριότερα σιτηρά που καλλιεργούνται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι το σκληρό σιτάρι, το μαλακό σιτάρι, το κριθάρι, το καλαμπόκι και το ρύζι. Τα πέντε αυτά προϊόντα αποτελούν το 98% περίπου της καλλιέργειας των σιτηρών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Αξίζει να επισημανθεί ότι η καλλιέργεια ρυζιού στην Κεντρική Μακεδονία αποτελεί περίπου το 83% της καλλιεργούμενης με ρύζι έκτασης της Χώρας. Απαντάται κυρίως στις Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλονίκης 58 % επί της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης στη χώρα μας και Σερρών 14%.

Οι κύριες αδυναμίες του αγροτικού τομέα της περιφέρειας είναι:

- ✓ Η μεγάλη εξάρτηση από έντονα επιδοτούμενες καλλιέργειες.
- ✓ Η συγκέντρωση της μεταποίησης ως προς τα προϊόντα και το χώρο.
- ✓ Το εγγειοδιαρθρωτικό πρόβλημα.
- ✓ Η μη αποτελεσματική αξιοποίηση των υδατικών πόρων.

- ✓ Η ενδοπεριφερειακή ανισότητα και η ύπαρξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών με σχετική αναπτυξιακή καθυστέρηση.
- ✓ Η μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας των αγροτικών περιοχών από γεωργικές δραστηριότητες.
- ✓ Οι αδυναμίες που συνοδεύονται με το ανθρώπινο δυναμικό και τις οργανώσεις του.
- ✓ Τα προβλήματα της κτηνοτροφίας που προκύπτουν από την ανεπαρκή υποδομή για τη στήριξη της.

4.2. Αριθμός, Μέγεθος και Διάρθρωση Εκμεταλλεύσεων

Οι εκμεταλλεύσεις μεγέθους μέχρι 50 στρ. αντιπροσωπεύουν το 69,5% του συνόλου των εκμεταλλεύσεων και καλλιεργούν το 25,5% της διαθέσιμης έκτασης (1999/2000). Το 1991, οι εκμεταλλεύσεις αυτού του μεγέθους αντιπροσώπευαν το 73,2% των εκμεταλλεύσεων και καλλιεργούσαν το 32% του εδάφους. Πρόκειται για σχετικά μικρές εκμεταλλεύσεις που μόνο με την κατάλληλη επιλογή της παραγωγικής κατεύθυνσης μπορεί να αποτελέσουν αποκλειστική πηγή απασχόλησης και εισοδήματος. Τέτοιες εκμεταλλεύσεις είναι δενδροκομικές, κτηνοτροφικές και λαχανοκομικές εκμεταλλεύσεις. Στην κατηγορία αυτού του μεγέθους περιλαμβάνονται εκμεταλλεύσεις που αποτελούν κύρια ακόμη και δευτερεύουσα πηγή απασχόλησης και εισοδήματος που συνδυάζονται με εξωγεωργική απασχόληση. Είναι, ακόμη, ενδεχόμενο εκμεταλλεύσεις αυτής της κατηγορίας μεγέθους να απογράφονται, αλλά να νοικιάζουν τις εκτάσεις τους σε τρίτους. Εκτιμάται ότι ο πραγματικός αριθμός αυτών των εκμεταλλεύσεων είναι πολύ μικρότερος, η διατήρηση όμως των εκμεταλλεύσεων αυτών συνδέεται με τη δημιουργία εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων.

Οι εκμεταλλεύσεις μεγέθους 50-200 στρ. αντιπροσωπεύουν το 25,7% του συνόλου των εκμεταλλεύσεων και καλλιεργούν το 43,1% της διαθέσιμης έκτασης (1999/2000). Το 1991 τα αντίστοιχα μεγέθη ήταν 24% και 46,8%. Επειδή όμως ο συνολικός αριθμός των εκμεταλλεύσεων μειώθηκε, δεν σημειώνεται μείωση του μέσου μεγέθους αλλά μικρή αύξηση από 89,5 στρ./εκμ. (1991) σε 90,9 στρ./εκμ. (1999/2000). Οι εκμεταλλεύσεις της κατηγορίας αυτών των μεγεθών αποτελούν αποκλειστική πηγή απασχόλησης και εισοδήματος και

αντιπροσωπεύουν τη γεωργία της Κ. Μακεδονίας. Πρόκειται για εκμεταλλεύσεις που στα σχέδια καλλιέργειάς τους περιλαμβάνουν αροτραίες καλλιέργειες και μικτές γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

Οι μεγαλύτερες των 200 στρ. εκμεταλλεύσεις το 1991 ανέρχονταν σε 3.673, καλλιεργούσαν το 21,2% του εδάφους με μέσο μέγεθος 356,4 στρ. και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας αυξήθηκαν σε 5.482 που καλλιεργούν το 31,5% του εδάφους με μέσο μέγεθος 364,5 στρ. Πρόκειται για μεγάλες εκμεταλλεύσεις όλων των παραγωγικών κατευθύνσεων με δυνατότητες εισαγωγής νέας τεχνολογίας και καινοτομιών, που μπορούν να προσαρμοσθούν με σχετικά γρήγορους ρυθμούς στις συνθήκες της αγοράς, ενώ περιλαμβάνουν και σιτηροπαραγωγικές εκμεταλλεύσεις που καλλιεργούν τα ξηρικά εδάφη.

4.3. Κύριες Χρήσεις της Αγροτικής Γης

Η συνολική έκταση της Περιφέρειας ανέρχεται σε 17.629,4 χιλιάδες στρέμματα και αντιπροσωπεύει το 13,4% της έκτασης της χώρας. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις είναι 7.098,9 χιλ. στρ. (18% των καλλιεργούμενων εκτάσεων της χώρας) και καταλαμβάνουν το 40,3% της έκτασης της Κεντρικής Μακεδονίας (για τη χώρα το ποσοστό αυτό είναι 29,9%). Η Κεντρική Μακεδονία αποδεικνύεται ευνοημένη, από απόψεως καλλιεργούμενων εκτάσεων, περιφέρεια της χώρας. Οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν το 25,8% της έκτασης της Περιφέρειας (39,6% το αντίστοιχο μέγεθος για τη χώρα) και τα δάση το 24,1% (22,3% για τη χώρα).

Οι νομοί Κιλκίς, Θεσσαλονίκης, Σερρών και Ημαθίας είναι οι πιο ευνοημένοι νομοί από απόψεως αναλογίας καλλιεργούμενων εκτάσεων. Η έκταση των βοσκοτόπων ως ποσοστό της συνολικής έκτασης του κάθε νομού κυμαίνεται μεταξύ 15,6% (Νομός Χαλκιδικής) και 32,6% (Νομός Θεσσαλονίκης). Τα δάση ως ποσοστό της συνολικής έκτασης κάθε νομού καταλαμβάνουν το 10% (Νομός Θεσσαλονίκης) μέχρι το 48,2% (Νομός Χαλκιδικής).

	Σύνολο Εκτάσεω ν	Καλλιεργούμεν η έκταση	Βοσκότοπο ι	Δάση	Λοιπές εκτάσεις
--	------------------------	---------------------------	----------------	------	--------------------

Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις στην Κεντρική Μακεδονία

Σύνολο χώρας	131.957,4	39.435,9 29,9	52.191,5 39,6	29.378,1 22,3	10.952,0 8,3
Κεντρική Μακεδονία	19.146,1	7676,3 40,1	4.817,5 25,2	4.790,8 25,0	1.861,5 9,7
Νομός Ημαθίας	1.700,8	725,6 42,7	345,6 20,3	476,3 28,0	153,1 9,0
Νομός Θεσσαλονίκης	3.682,7	1.607,6 43,7	1.200,3 32,6	369,0 10,0	505,9 13,7
Νομός Κιλκίς	2.518,9	1.150,7 45,7	713,2 28,3	430,8 17,1	224,5 8,9
Νομός Πέλλας	2.505,8	940,9 37,6	745,2 29,7	588,7 23,5	231,0 9,2
Νομός Πιερίας	1.516,7	577,4 38,1	265,4 17,5	536,5 35,4	137,4 9,1
Νομός Σερρών	3.967,7	1.696,8 42,8	1.040,1 26,2	822,1 20,7	408,7 10,3
Νομός Χαλκιδικής	3.253,5	977,3 30,0	507,6 15,6	1.567,7 48,2	200,9 6,2

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001), Κατανομή της εκτάσεως της Ελλάδος κατά βασικές κατηγορίες χρήσεως

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, ως ποσοστό της συνολικής έκτασης κάθε νομού, υπερβαίνουν σε όλους τους νομούς το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας (29,9%). Έτσι, το διαθέσιμο για καλλιέργεια έδαφος δεν αποτέλεσε, στα πλαίσια της χώρας, περιορισμό για την ανάπτυξη της γεωργίας η οποία εξαρτήθηκε κυρίως από την υποδομή της (ιδίως σε αρδευτικά έργα), αλλά και

από τη δυνατότητα του ανθρώπινου παράγοντα, όπως και από την ασκούμενη πολιτική.

Η κατανομή της καλλιεργούμενης έκτασης κατά κατηγορίες καλλιεργειών είναι: αροτραίες καλλιέργειες 77,9%, κηπευτική γη 2,6%, δενδρώδεις καλλιέργειες 14,6%, άμπελοι 0,9% και αγρανάπαυση 4,0%. Η κατανομή αυτή διαφέρει σημαντικά μεταξύ των νομών. Η έκταση των αροτραίων καλλιεργειών στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας και Χαλκιδικής είναι αναλογικά μικρότερη από αυτή των άλλων νομών (Πιερίας, Θεσσαλονίκης, Σερρών και Κιλκίς), ενώ υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των νομών όσον αφορά κυρίως την έκταση της κηπευτικής γης και των δενδρωδών καλλιεργειών. Οι διαφορές αυτές αντανακλούν διαφορές στους διαθέσιμους φυσικούς πόρους, στην υποδομή, στην παραγωγική κατεύθυνση και γενικότερα στην ανάπτυξη της γεωργίας μεταξύ των νομών. Η σύγκριση των χρήσεων της γης στην Κ. Μακεδονία με τις αντίστοιχες για το σύνολο της χώρας, δείχνει ότι υπάρχουν διαφορές κυρίως στην αναλογία των αροτραίων καλλιεργειών, των δενδρωδών καλλιεργειών και της αμπέλου. Η ίδια σύγκριση με κάθε ένα νομό δείχνει ότι σε όλους τους νομούς εκτός της Ημαθίας και της Χαλκιδικής η αναλογία της έκτασης αροτραίων καλλιεργειών προς τη συνολική γεωργική έκταση είναι υψηλότερη του συνόλου της χώρας. Στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας και Χαλκιδικής οι δενδρώδεις καλλιέργειες καταλαμβάνουν μεγαλύτερη αναλογικά έκταση από αυτή του συνόλου της χώρας, όπως και η κηπευτική γη στους νομούς Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Πέλλας και Πιερίας.

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, οι ετήσιες καλλιέργειες είναι οι επικρατούσες στην Κεντρική Μακεδονία, ενώ την περίοδο μεταξύ των δύο ερευνών της ΕΣΥΕ η έκταση τους μειώθηκε κατά 2,8%. Σε τρεις νομούς της περιφέρειας (Θες/νίκης, Κιλκίς και Σερρών) οι ετήσιες καλλιέργειες υπερисχύουν καταλαμβάνοντας έκταση που υπερβαίνει το 90% της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης. Στο Νομό Πιερίας οι ετήσιες καλλιέργειες καταλαμβάνουν το 87,8% της χρησιμοποιούμενης έκτασης και στους υπόλοιπους νομούς (Ημαθίας, Πέλλας και Χαλκιδικής) η έκτασή τους κυμαίνεται μεταξύ του 58% με 64% της χρησιμοποιούμενης έκτασης.

Οι νομοί Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας και Χαλκιδικής είναι οι δενδροκομικοί νομοί της Περιφέρειας. Στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας και Πιερίας επικρατούν οι καλλιέργειες πυρηνόκαρπων και γιγαρτόκαρπων ειδών (Ροδάκινα, Μήλα, Αχλάδια) ενώ στο Νομό Χαλκιδικής επικρατεί η ελαιοκαλλιέργεια. Ο Νομός Ημαθίας και ο Νομός Πέλλας αποτελούν τις κύριες ροδακινοπαραγωγικές περιοχές της χώρας. Αξίζει να σημειωθεί ότι την προηγούμενη δεκαετία η έκταση της δενδροκομίας παρουσίασε, αναλογικά, σχετική μείωση.

Η προηγούμενη ανάλυση που αφορά τη διάρθρωση των γεωργικών κατευθύνσεων είναι ενδεικτική του κύριου προβλήματος της γεωργίας που συνίσταται στην ανεπαρκή αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας. Ενώ δεν υπάρχουν ουσιαστικοί περιορισμοί εδάφους και κλίματος για τη δενδροκομία και κυρίως για την αμπελουργία, οι κλάδοι αυτοί δεν καταλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις.

Τα σιτηρά, εκ των οποίων οι καλλιέργειες σιταριού (μαλακό και σκληρό), αραβοσίτου και ρυζιού είναι οι σημαντικότερες, μειώθηκαν την εξεταζόμενη περίοδο με ετήσιο ρυθμό 0,55%. Οι καλλιέργειες σιταριού (μαλακό και σκληρό) και κριθής καταλαμβάνουν το 42,8% περίπου της καλλιεργούμενης έκτασης, το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας είναι 24,7% περίπου, ο αραβόσιτος καταλαμβάνει το 8,1% της καλλιεργούμενης έκτασης στην Περιφέρεια, που αποτελεί περίπου το 24,3% των καλλιεργούμενων με αραβόσιτο εκτάσεων στη χώρα, ενώ το ρύζι καλλιεργείται κυρίως στους νομούς Θεσσαλονίκης και Σερρών, σε έκταση περίπου 187 χιλ. στρ. (81% περίπου της συνολικά καλλιεργούμενης έκτασης με ρύζι στη χώρα). Παρά το ότι τα σιτηρά αποτελούν σημαντικό ποσοστό της καλλιεργούμενης έκτασης στην Περιφέρεια, η οικονομική σημασία τους είναι περιορισμένη λόγω των χαμηλών προσόδων τους. Τα σιτηρά καλλιεργούνται στα μη αρδευόμενα εδάφη της Περιφέρειας και αποτελούν τις πλέον εκμηχανισμένες καλλιέργειες και συγχρόνως τις πλέον εκτατικές σε εργασία.

Τα βιομηχανικά φυτά επεκτάθηκαν με ετήσιο ρυθμό αύξησης 1,35%. Το βαμβάκι καταλαμβάνει το 13,1% των καλλιεργούμενων εκτάσεων της Περιφέρειας και αντιπροσωπεύει το 26,2% της καλλιεργούμενης με βαμβάκι έκτασης της χώρας.

Για τα τεύτλα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 1,9% και 33,6%. Ο καπνός burley απαντάται κυρίως στους Νομούς Πέλλας και Ημαθίας. Ο καπνός ανατολικού τύπου καλλιεργείται τόσο σε ξηρικές όσο και σε αρδευόμενες εκτάσεις. Η καλλιέργεια του ανατολικού τύπου καπνού απαντάται σε περιοχές της Κατερίνης, όπου έχει ιδιαίτερη οικονομική σημασία, και στους Νομούς Κιλκίς, Θεσσαλονίκης και Σερρών. Η συνολική έκταση όλων των τύπων καπνού ανέρχεται σε 218,4 χιλ. στρ. περίπου και αποτελεί το 40,1% της συνολικής καλλιεργούμενης με καπνό έκτασης στη χώρα.

Όσον αφορά τα χορτοδοτικά κτηνοτροφικά φυτά, αυτά καταλαμβάνουν το 3,4% της καλλιεργούμενης στην Περιφέρεια έκτασης και παρουσίασαν μείωση 36,5% την περίοδο 1978-2003. Κυριότερη καλλιέργεια της κατηγορίας είναι η μηδική.

Η κηπευτική γη, που καταλαμβάνει το 2,6% της καλλιεργούμενης έκτασης στην Περιφέρεια, περιλαμβάνει όλες τις καλλιέργειες λαχανικών, τα φυτώρια, τους ανθόκηπους και τα θερμοκήπια. Η καλλιεργούμενη με λαχανικά έκταση μειώθηκε την περίοδο 1978-2005 κατά 29,7%. Από τις καλλιέργειες των λαχανικών μόνο η βιομηχανική ντομάτα καλλιεργείται σε σχετικά μεγάλη έκταση (34,2 χιλ. στρ. που αποτελούν το 20,3% περίπου της καλλιεργούμενης με βιομηχανική ντομάτα έκτασης της χώρας). Περιοχές που η καλλιέργεια των λαχανικών έχει οικονομική σημασία και δεν καλύπτει μόνο τις ανάγκες της οικογένειας απαντώνται σε όλους τους νομούς. Ιδιαίτερη οικονομική σημασία έχει η καλλιέργεια σπαραγγιού στο Νομό Πέλλας, το οποίο εξάγεται.

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες καταλαμβάνουν το 14,6% της καλλιεργούμενης έκτασης στην Περιφέρεια (2005). Την περίοδο 1978-2005 παρουσίασαν αύξηση 54,4% (1,75% ετησίως) με κύριους δενδροκομικούς νομούς την Ημαθία, (36,6%), την Πέλλα (34,1%), τη Χαλκιδική (30,3%, κυρίως ελιές) και την Πιερία (12,0%).

Στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας και Πιερίας η καλλιέργεια των καρποφόρων δένδρων αποτελεί την κύρια παραγωγική κατεύθυνση. Οι σπουδαιότερες δενδροκομικές καλλιέργειες (2001) είναι της ροδακινιάς με περίπου 416 χιλ. στρ., που αποτελούν το 93,0% περίπου της καλλιεργούμενης με ροδάκινα έκτασης στη χώρα, της κερασιάς (κυρίως στην Ημαθία) με 69 χιλ. στρ. (75,2%

της έκτασης της χώρας), της μηλιάς με 13,2 χιλ. στρ. (29,8% των μηλεώνων της χώρας) και της αχλαδιάς με 33 χιλ. στρ. (30,6% της καλλιεργούμενης με αχλαδιές έκτασης της χώρας). Η δενδροκομία στην Περιφέρεια και ιδιαίτερα στους νομούς Ημαθίας, Πέλλας, και Πιερίας αναπτύχθηκε κυρίως μετά το 1960 και υπάρχουν προοπτικές για την επέκτασή της. Τα ροδάκινα αποτελούν ένα από τα κύρια εξαγωγίμα νωπά φρούτα της χώρας.

Τα θερμοκήπια (9.224 στρ. περίπου) αποτελούν δραστηριότητες που επεκτείνονται κυρίως στους νομούς Θεσσαλονίκης, Πέλλας και Ημαθίας. Από τον Πίνακα φαίνεται πως οι θερμοκηπιακές καλλιέργειες επεκτάθηκαν στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου κατά 104,4% με ετήσιο ρυθμό αύξησης 1,35%, 1,75% και 2,92%. Οι εκτάσεις που καλλιεργούνται με όσπρια μειώθηκαν κατά 94,0%, ενώ οι εκτάσεις πατάτας και πεπονοειδών κατά 55,2%. Πρόκειται για εξελίξεις που αποτυπώνουν τα αποτελέσματα της πολιτικής που ασκήθηκε, η οποία ευνόησε τη δενδροκομία.

4.4. Χαρακτηριστικά Απασχολούμενων στη Γεωργία

Απασχόληση, Ανεργία, Αγορά Εργασίας

Το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανέρχεται σε 695 χιλιάδες άτομα περίπου σε ένα πληθυσμό των 1,87 εκατ. κατοίκων.

Η κατανομή των εργαζομένων μεταξύ ανδρών και γυναικών στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι περίπου η ίδια με αυτή του συνόλου της χώρας (63,3% άνδρες και 36,7% γυναίκες).

Το β' τρίμηνο του 2005, το ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ανήλθε σε 11,1% και είναι αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο εθνικό που ανέρχεται στο 9,6%.

Η ανεργία διασπείρεται σε όλες τις εκπαιδευτικές κατηγορίες του εργατικού δυναμικού και υποδηλώνει την δύσκολη αντιστοίχιση εκπαίδευσης και απασχόλησης. Το ποσοστό συγκεντρώνεται ιδιαίτερα στους νέους, όπου οι ρυθμοί εισόδου στην αγορά εργασίας είναι αργοί στις γυναίκες όπου τα

ποσοστά ανεργίας είναι σαφώς υψηλότερα σε σχέση με των ανδρών ανεξάρτητα από τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Στην κατά φύλλο ανάλυση το 2001, το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες ανήλθε σε 16,7%, ενώ στους άνδρες σε 6,8% στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας στη χώρα είναι 15,6% και 7,0%. Το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης τα τελευταία χρόνια πλήττει και την Κεντρική Μακεδονία.

Κατανομή των Απασχολούμενων ανά Κλάδο Δραστηριότητας στην Κεντρική Μακεδονία

Σύμφωνα με τελευταία στοιχεία του Παρατηρητήριου Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. «Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας Περιφέρειες και Νομοί 2004» από το σύνολο των απασχολούμενων στη χώρα το 2004, ήτοι 4.103.932, οι περισσότεροι βρίσκονται στην Αττική (1.522.205) και ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία (695.524) και η Θεσσαλία (259.801), ενώ το χαμηλότερο αριθμό απασχολούμενων βρίσκεται στο βόρειο Αιγαίο (65.017) στα Ιόνια Νησιά (78.313) και στη Δυτική Μακεδονία (94.730).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας για το 2009, το εργατικό δυναμικό στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας απασχολείται στον πρωτογενή τομέα σε ποσοστό 12%, στον δευτερογενή τομέα σε ποσοστό 21% και στον τριτογενή κατά 67%. Επίσης, παρατηρείται σημαντική πτώση σε απόλυτα μεγέθη, με ιδιαίτερη αποδυνάμωση του δευτερογενούς τομέα, ενώ αυξάνει το εργατικό δυναμικό στον τριτογενή τομέα, γεγονός που υποστηρίζει την παρατηρούμενη συνεχίζεται η τάση τριτογενοποίησης της οικονομίας.

Εργατικό δυναμικό ανά τομέα παραγωγής (2005 – 2009)

	Π.Κ.Μ (2005)	Ελλάδα (2005)	Π.Κ.Μ (2009)	Ελλάδα (2009)
Α'γενής τομέας	166.751	956.084	165.435	972.926
Β'γενής τομέας	361.794	1.909.001	295.095	1.802.916
Γ'γενής τομέας	875.509	5.443.378	923.728	5.624.333

Σύνολο	1.404.054	8.308.463	1.384.258	8.400.175
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ και ίδια επεξεργασία

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση της διάρθρωσης του πρωτογενούς τομέα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και της χώρας ως βάση σύγκρισης και στάθμισης της σημαντικότητας των αγροτικών δραστηριοτήτων. Τα στατιστικά στοιχεία αφορούν τους Τομείς Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Αλιείας και συγκεντρώθηκαν από τις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειακών Ενοτήτων της Π.Κ.Μ από την Ελληνική Στατιστική Αρχή, τον ΕΛΟΓΑΚ και το Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής (Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής & Τεκμηρίωσης του ΥΠΑΑΤ).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Κεντρικής Μακεδονίας ανέρχεται σε 695.871 άτομα και οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα σε 114.100 (14,5% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού). Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 2.9, το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα κυμαίνεται μεταξύ 4,5% (Νομός Θεσσαλονίκης) και 39,4% (Νομός Πέλλας). Είναι προφανές ότι ο πρωτογενής τομέας της Κ. Μακεδονίας αποτελεί την κύρια πηγή απασχόλησης σε 6 από τους 7 νομούς της.

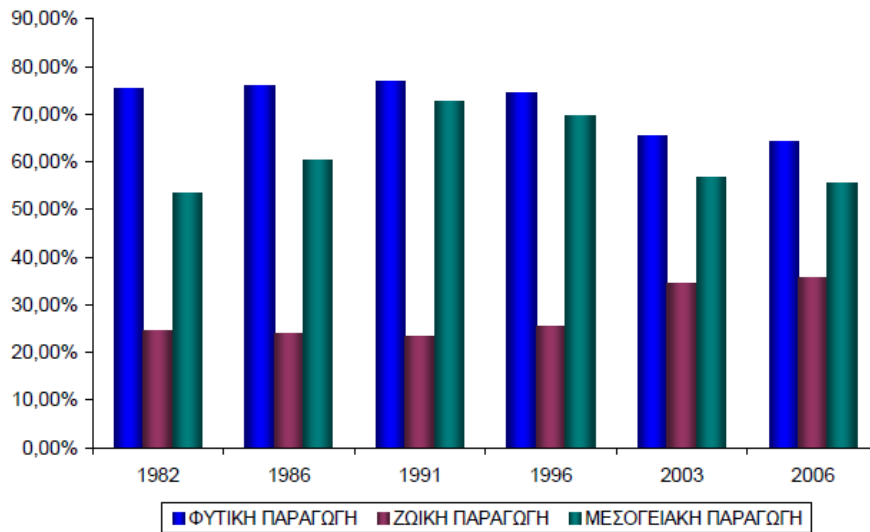
4.5. Οι τάσεις εξέλιξης της παραγωγής στο σύνολο της Περιφέρειας και ανά Νομό

Επειδή η εξέλιξη των διαφόρων γεωργικών προϊόντων σχετίζεται με την αναδιαμόρφωσή τους ανάλογα με τις διατροφικές συνήθειες των ανθρώπων αλλά και με το είδος των επιδοτήσεων, θα διερευνηθεί η σύνθεση της περιφερειακής γεωργικής παραγωγής, καθώς και η διάκριση της σε φυτική, ζωική και μεσογειακή.

Στη συνέχεια θα αναλυθούν οι τάσεις συγκέντρωσης και εξειδίκευσης της παραγωγής.

Στο παρακάτω γράφημα παρακολουθούμε τις μεταβολές της φυτικής, ζωικής και μεσογειακής παραγωγής για τα έτη 1982, 1986, 1991, 1996, 2003 και 2006

όσον αφορά την σύνθεση της Ακαθάριστης Αξίας Παραγωγής της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Τόσο η φυτική όσο και ζωική παραγωγή παραμένουν σταθερές μέχρι το 1991.

Αντιστρόφως ανάλογη πορεία παρατηρείται από το 1996 και έπειτα, με την ζωική να σημειώνει αύξηση και η φυτική μείωση.

Όσον αφορά την κατανομή της ακαθάριστης αξίας παραγωγής των γεωργικών προϊόντων ανά νομό, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, αυτή έχει ως εξής:

- ✓ Ο Νομός Θεσσαλονίκης έχει τη μεγαλύτερη συμμετοχή (21,2%) στην τελική αξία γεωργικής παραγωγής, η οποία παρουσιάζει μια πορεία σχετικά σταθερή με πολύ μικρές αυξομειώσεις, έτσι το 1982 ξεκίνησε με 20% και κατέληξε το 2006 στο 18,1%.
- ✓ Δεύτερος κατά σειρά συμμετοχής έρχεται ο νομός Σερρών (19,4%). Εκείνο που είναι χαρακτηριστικό στην περίπτωση αυτή είναι πως ο νομός Σερρών έχει μια σταθερά καθοδική πορεία, έτσι το 1982 ξεκίνησε με 22,2% και κατέληξε το 2006 στο 18,2%

- ✓ Τρίτος ο Νομός Πέλλας (17,8%) με μια πορεία η οποία ήταν στο μεγαλύτερο μέρος της αυξητική με εξαίρεση τα δύο τελευταία έτη.
- ✓ Ο Νομός Ημαθίας (15,4%) παρουσιάζει μια σταθερή αυξανόμενη πορεία.
- ✓ Ο Νομός Κιλκίς (10,1%) σημειώνει πτώση κατά τα τέσσερα πρώτα έτη. Το 2003 ανακάμπτει στο 10,5%, ποσοστό που παραμένει ίδιο και το 2006.
- ✓ Ο Νομός Πιερίας (9,3%) εμφανίζει συνεχείς διακυμάνσεις από έτος σε έτος, χωρίς μεγάλες αποκλίσεις.
- ✓ Τέλος, ο Νομός Χαλκιδικής (7,2%) παραμένει σε σταθερά επίπεδα καθ' όλα τα έτη, με μοναδική εξαίρεση το 1996 όπου παρουσιάζει πτώση της τάξεως του 1,3%.

Η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από μια ισχυρή κυριαρχία της φυτικής παραγωγής έναντι της ζωικής συνεισφέροντας κατά 74,97% κατά μέσο όρο τις έξι χρονιές στη συνολική γεωργική παραγωγή. Με τάση η οποία είναι αυξητική για τις τρεις πρώτες εξεταζόμενες χρονιές (1982, 1986 και 1991) και με μια σταδιακά αυξανόμενη πτώση για τις επόμενες τρεις (1996, 2003 και 2006).

Για τα ίδια έτη, η ζωική παραγωγή συμμετείχε στην περιφερειακή γεωργική παραγωγή κατά 25,03% κατά μέσο όρο, η οποία ακολουθεί διαφορετική πορεία από αυτή της φυτικής παραγωγής. Δηλαδή, από την πτωτική πορεία των τριών πρώτων εξεταζόμενων ετών (1982, 1986 και 1991), έχει περάσει σε ανοδική πορεία (έτη 1996, 2003 και 2006).

Οι βασικές κατηγορίες φυτικών προϊόντων για τα έτη που μελετήθηκαν ήταν τα βιομηχανικά αρωματικά φυτά, τα οποία ξεκίνησαν με αυξητική τάση μέχρι το 1996 και στην συνέχεια ακολούθησαν πτωτική τάση. Τα σιτηρά είναι η επόμενη βασική κατηγορία φυτικών προϊόντων με σταθερή αυξητική πορεία για όλα τα έτη, πλην του 1996.

Ένα άλλο εξεταζόμενο βασικό γεωργικό προϊόν είναι τα φρούτα, στα οποία την μεγαλύτερη συμμετοχή την έχουν τα ροδάκινα, τα οποία μέχρι το 1996 παρουσιάζουν ανοδική πορεία και στη συνέχεια πτώση της τάξεως του 50% για το επόμενο εξεταζόμενο έτος και πολύ μικρή στην συνέχεια. Επίσης, ένα άλλο βασικό προϊόν της κατηγορίας είναι τα μήλα με πτωτική πορεία κατά τα δύο

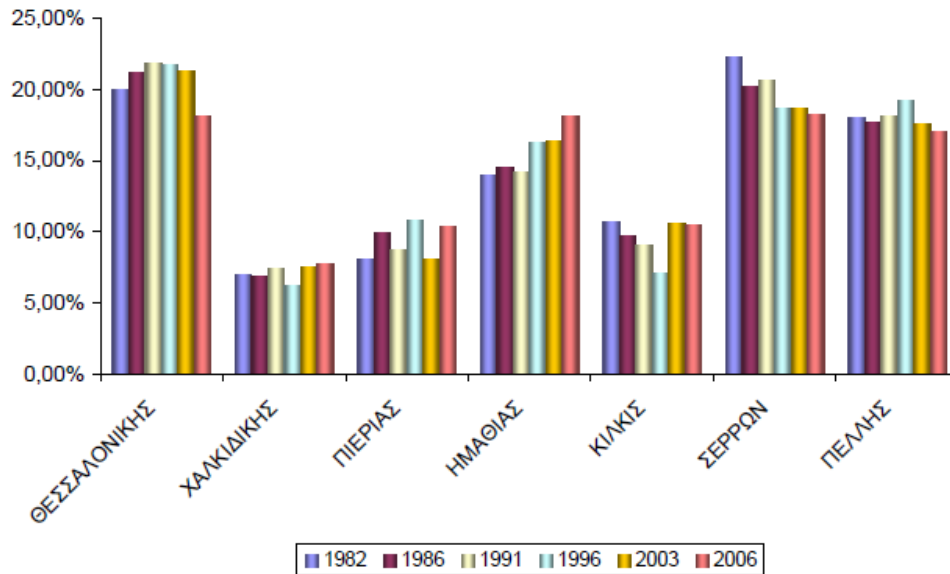
πρώτα έτη και σταθερά αυξανόμενη κατά τα επόμενα. Τέλος, χωρίς μεγάλη διαφορά ακολουθούν τα κηπευτικά με τη μεγαλύτερη συμμετοχή να έχουν οι τομάτες για νωπή κατανάλωση και με αυξομειώσεις από έτος σε έτος για όλα τα έτη διερεύνησης.

Στη ζωική παραγωγή, τη μεγαλύτερη συμμετοχή έχει το κρέας με διαρκή αυξητική τάση. Από όλα τα προϊόντα της ζωικής παραγωγής, τη μεγαλύτερη συνεισφορά την έχει το κρέας Βοών – Βουβάλων ξεκινώντας και καταλήγοντας με το ίδιο ποσοστό συμμετοχής, με μικρές διακυμάνσεις τα ενδιάμεσα έτη φτάνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής το 2003. Ακολουθεί το γάλα επίσης με σταθερά αυξητική τάση για όλα τα έτη. Τέλος, με μικρότερη συμμετοχή ακολουθούν τα αυγά με σταθερή τιμή για τα έτη 1986, 1991 και 1996 και με πτώση στα επόμενα.

Τέλος, ένα χαρακτηριστικό της ελληνικής γεωργικής παραγωγής είναι ο υψηλός βαθμός μεσογειακότητάς της. Στο πλαίσιο αυτό, η μεσογειακή τελική παραγωγή της Π.Κ.Μ. αντιπροσωπεύει το 58,45% της τελικής γεωργικής παραγωγής. Τα τρία πρώτα χρόνια μελέτης παρουσιάζει αυξητική τάση, φτάνοντας μάλιστα το 1991 σε ένα ποσοστό της τάξεως του 72,74%, για τα υπόλοιπα έτη ακολουθεί σταθερά πτωτική πορεία.

Ο ρυθμός εξέλιξης της μεσογειακής παραγωγής, παρουσιάζει αύξηση από το πρώτο έτος μελέτης στο τελευταίο. Με σταθερά αυξητική πορεία κινήθηκε για τα τρία πρώτα έτη ακολουθώντας πτώση τα επόμενα.

Στο επόμενο γράφημα απεικονίζονται οι μεταβολές της γεωργικής παραγωγής στους επτά Νομούς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

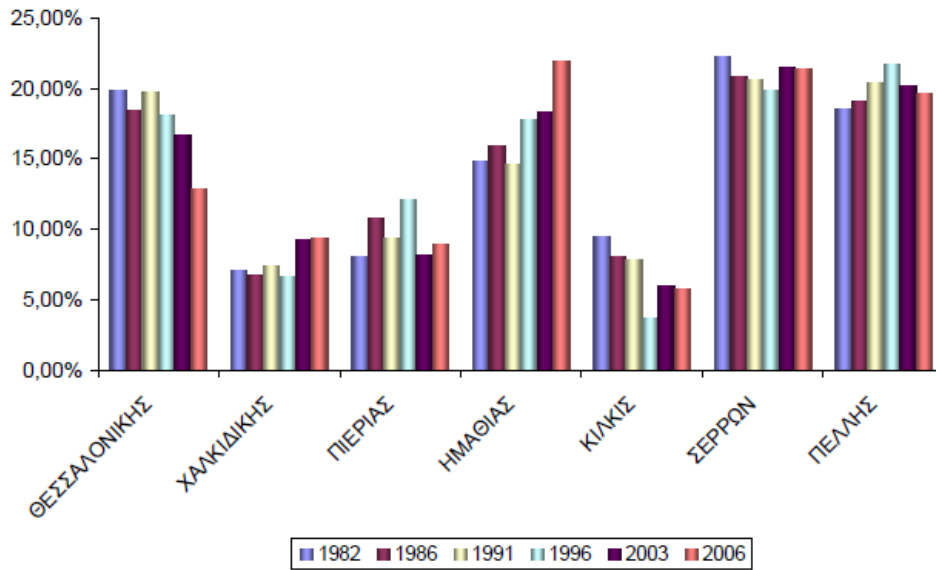
Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Η συμμετοχή της φυτικής παραγωγής στη συνολική γεωργική παραγωγή ανά νομό δεν ακολουθεί το πρότυπο του συνόλου της γεωργικής παραγωγής. Η φυτική παραγωγή του νομού Θεσσαλονίκης έχει τη μεγαλύτερη συμμετοχή με μια πορεία η οποία παρουσιάζει πτωτική τάση η οποία ξεκινά το 1982 με 19,8% και φτάνει το 2006 το 12,85%, ενώ η φυτική παραγωγή του νομού Ημαθίας συμμετέχει στην κατανομή της ακαθάριστης αξίας γεωργικής παραγωγής με 14,86% το 1982 και με μια πορεία αυξητική φτάνει 21,95% το 2006.

Στην συνέχεια, ακολουθούν ο νομός Σερρών και Κιλκίς, οι οποίοι παρουσιάζουν πτώση της τάξεως του 0,81% και 3,73% αντίστοιχα. Στον αντίποδα, οι νομοί Χαλκιδικής, Πέλλας και Πιερίας παρουσιάζουν αύξηση της τάξεως του 2,34%, 1,16% και 0,90% αντίστοιχα.

Στο παρακάτω γράφημα φαίνεται η συμμετοχή της φυτικής παραγωγής του κάθε νομού στην ακαθάριστη αξία γεωργικής παραγωγής.

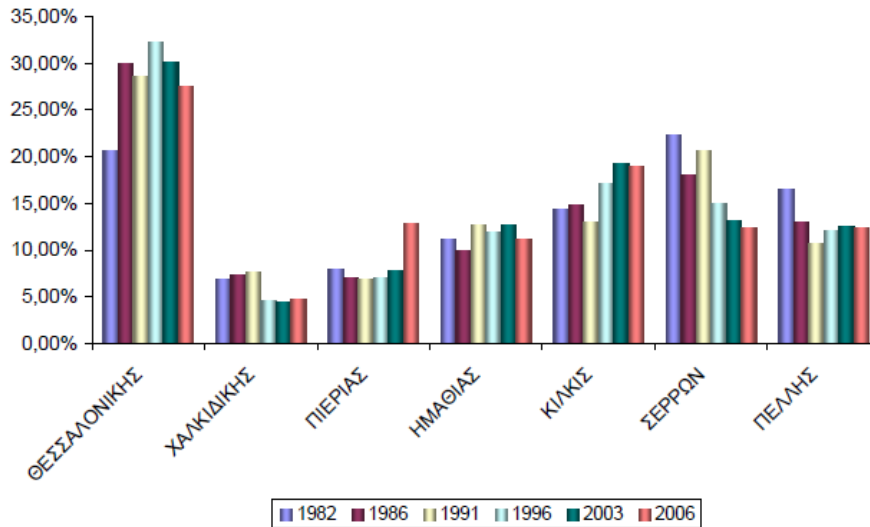
Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις στην Κεντρική Μακεδονία

Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Η ζωική παραγωγή από την άλλη πλευρά διαφοροποιείται στο βαθμό συμμετοχής του κάθε νομού στην Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας έτσι:

- ✓ Στο νομό Θεσσαλονίκης παρουσιάζεται αυξητική τάση που αγγίζει το 6,85% σε αντίθεση με τον νομό Σερρών στον οποίο παρουσιάζεται μείωση της τάξεως του 9,88%.
- ✓ Στους νομούς Πιερίας και Κιλκίς η αύξηση είναι της τάξεως του 4,79% και 4,58% αντίστοιχα.
- ✓ Στο νομό Ημαθίας το ποσοστό κυμαίνεται σε σταθερά επίπεδα.
- ✓ Τέλος, στους νομούς Χαλκιδικής και Πέλλας σημειώνεται μείωση που φτάνει το 2,18% και 4,19% αντίστοιχα.

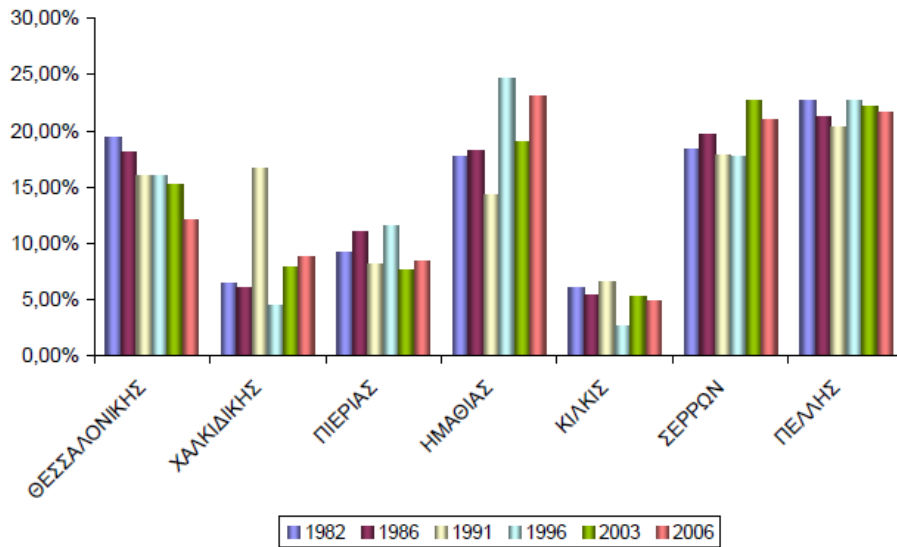
Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Τέλος, αναφορικά με την μεσογειακή παραγωγή για την οποία ο Νομός Πέλλας είναι αυτός που συμμετέχει με το μεγαλύτερο ποσοστό πάνω από το 20%, όπως φαίνεται και στο παρακάτω γράφημα και τάση η οποία παρουσιάζει πολύ μικρές διακυμάνσεις.

Η μεσογειακή παραγωγή του Νομού Σερρών έρχεται δεύτερη, με μόνη εξαίρεση τη χρονιά του 2003, έναντι του τρίτου Νομού Ημαθίας όπου έχουμε ποσοτικές αυξομειώσεις που φτάνουν και τις 10 ποσοστιαίες μονάδες από το έτος 1991 μέχρι το 1996.

Σημαντικό θα ήταν εδώ να προσέξουμε και την συμμετοχή της μεσογειακής παραγωγής του Νομού Χαλκιδικής, ο οποίος έχει μια σημαντική αύξηση το 1991 και μια μεγάλη πτώση το 1996.

Και τέλος η συμμετοχή του Νομού Θεσσαλονίκης παρουσιάζει πτωτική τάση ενώ ξεκινά με αρκετά καλές προϋποθέσεις.

Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

4.6. Τάσεις συγκέντρωσης της παραγωγής στο σύνολο της Περιφέρειας και ανά Νομό

Οι τάσεις συγκέντρωσης σε επίπεδο Περιφέρειας

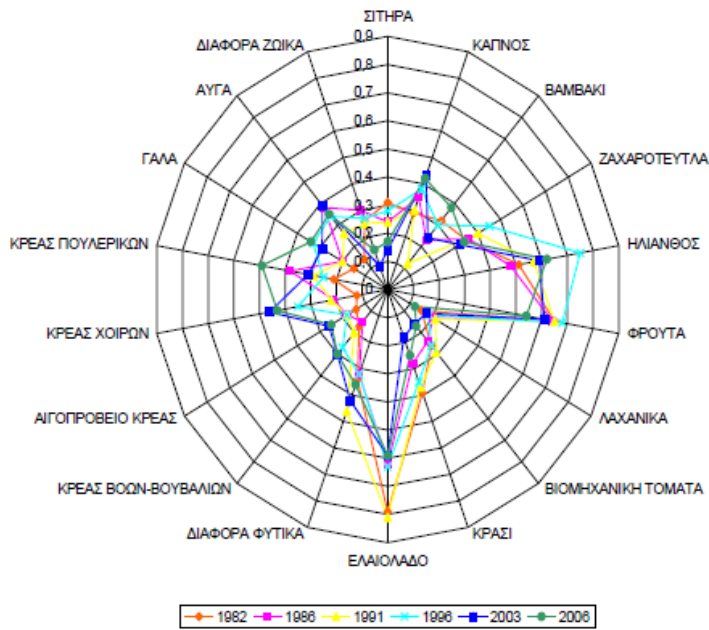
Εκτός από τη διερεύνηση της εξειδίκευσης της γεωργικής παραγωγής, είναι ενδιαφέρον να διερευνηθεί και κατά πόσο η κάθε κατηγορία προϊόντων έχει συγκεντρωθεί περισσότερο ή λιγότερο στην περιφέρεια. Ο παρακάτω πίνακας ο οποίος παρουσιάζει τους υπολογισθέντες σύμφωνα με την μεθοδολογία είναι αποκαλυπτικός των τάσεων συγκέντρωσης της γεωργικής παραγωγής.

A/A	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	1982	1986	1991	1996	2003	2006
1	ΣΙΤΗΡΑ	0,31	0,24	0,24	0,28	0,14	0,17
2	ΚΑΠΝΟΣ	0,29	0,35	0,30	0,38	0,43	0,42
3	ΒΑΜΒΑΚΙ	0,32	0,23	0,12	0,30	0,24	0,38
4	ΖΑΧΑΡΟΤΕΥΤΛΑ	0,35	0,36	0,40	0,45	0,32	0,34
5	ΗΛΙΑΝΘΟΣ	0,51	0,48	0,57	0,75	0,59	0,62
6	ΦΡΟΥΤΑ	0,65	0,64	0,65	0,68	0,61	0,54
7	ΛΑΧΑΝΙΚΑ	0,15	0,20	0,21	0,18	0,17	0,12
8	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΟΜΑΤΑ	0,26	0,24	0,29	0,26	0,16	0,17
9	ΚΡΑΣΙ	0,39	0,28	0,37	0,35	0,18	0,25
10	ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ	0,79	0,62	0,81	0,63	0,59	0,59
11	ΔΙΑΦΟΡΑ ΦΥΤΙΚΑ	0,34	0,32	0,46	0,32	0,42	0,36
12	ΚΡΕΑΣ ΒΟΩΝ-ΒΟΥΒΑΛΙΩΝ	0,17	0,15	0,20	0,27	0,30	0,30
13	ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟ ΚΡΕΑΣ	0,14	0,18	0,18	0,18	0,26	0,25
14	ΚΡΕΑΣ ΧΟΙΡΩΝ	0,12	0,21	0,22	0,35	0,46	0,43
15	ΚΡΕΑΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ	0,21	0,38	0,29	0,25	0,31	0,49
16	ΓΑΛΑ	0,15	0,20	0,20	0,33	0,29	0,34
17	ΑΥΓΑ	0,14	0,38	0,26	0,34	0,39	0,35
18	ΔΙΑΦΟΡΑ ΖΩΙΚΑ	0,26	0,30	0,25	0,27	0,09	0,15
	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	0,06	0,19	0,14	0,28	0,27	0,32
	ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	0,06	0,19	0,14	0,28	0,27	0,32
	ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	0,21	0,22	0,42	0,41	0,27	0,30
	ΜΙΝΑ	0,12	0,15	0,12	0,18	0,09	0,12
	ΜΑΧΑ	0,79	0,65	0,81	0,76	0,61	0,62

Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Παρατηρείται πως ο βαθμός συγκέντρωσης τόσο της φυτικής όσο και της ζωικής παραγωγής παρουσιάζει αυξομειώσεις και μάλιστα από την χρονιά του 1982 και μέχρι την χρονιά του 1986 η αύξηση έφτασε τις 13 μονάδες. Αυτό που είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο, είναι ότι από την χρονιά του 1991 και μέχρι την χρονιά του 1996, ο βαθμός συγκέντρωσης διπλασιάστηκε και έφτασε το 0,28. Στο αμέσως επόμενο έτος (2003) υπήρξε μία ανεπαίσθητη μείωση της τάξης του 0,01, ενώ το 2006 σκαρφάλωσε στο 0,32.

Ο βαθμός συγκέντρωσης της μεσογειακής παραγωγής έχει στην αρχή (1982-1986) μια πολύ μικρή αύξηση (στο 0,22), η οποία το 1991 διπλασιάζεται φτάνοντας μάλιστα στο υψηλότερο επίπεδό της. Το 1996 έχει μια ανεπαίσθητη μείωση η οποία γίνεται ακόμα μεγαλύτερη το 2003 για να ανακάμψει ελάχιστα το 2006 στο 0,30.

Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Τα προϊόντα με τον μεγαλύτερο βαθμό συγκέντρωσης είναι το ελαιόλαδο και τα φρούτα τα οποία κινήθηκαν με αυξομειώσεις για να καταλήξουν σε πτώση σε σύγκριση με το πρώτο εξεταζόμενο έτος. Σε αντίθεση με τα παραπάνω προϊόντα κινήθηκε ο ηλιάνθος, δηλαδή με αυξητική τάση από το πρώτο στο τελευταίο έτος μελέτης. Στον αντίποδα, για το πρώτο έτος διερεύνησης το χοιρινό κρέας, τα αυγά, το γάλα και τα λαχανικά έχουν τον μικρότερο βαθμό συγκέντρωσης. Κατά τα επόμενα έτη, τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζει το χοιρινό κρέας, ενώ με μικρότερες αυξήσεις ακολουθούν τα αυγά και το γάλα, ενώ σε χαμηλά επίπεδα παραμένουν τα λαχανικά. Τα υπόλοιπα προϊόντα κυμαίνονται σε χαμηλά προς μέτρια επίπεδα βαθμού συγκέντρωσης με μικρές αυξομειώσεις.

Η εξέλιξη των συντελεστών συγκέντρωσης όσον αφορά την φυτική παραγωγή διαμορφώνεται ως εξής:

Το ελαιόλαδο παρουσιάζει την μεγαλύτερη συγκέντρωση, από όλα τα προϊόντα της Περιφέρειας, τόσο το 1982 όσο και το 1991. Επίσης, ήταν το προϊόν με τις

πιο έντονες διακυμάνσεις, με την πιο έντονη συγκέντρωση τη χρονιά του 1991 και την πιο μεγάλη πτώση τη χρονιά του 1996.

Τα λαχανικά σε σχέση με τα υπόλοιπα προϊόντα φυτικής προέλευσης, φέρουν το μικρότερο βαθμό συγκέντρωσης τόσο το πρώτο όσο και το τελευταίο έτος μελέτης, χωρίς να παρουσιάζουν σημαντικές εναλλαγές τα υπόλοιπα.

Τα σιτηρά είχαν το μεγαλύτερο βαθμό συγκέντρωσης το έτος 1982 και με συνεχείς αυξομειώσεις τις επόμενες εξεταζόμενες χρονιές, για να καταλήξουν το τελευταίο έτος με μια πτώση της τάξεως του 0,14.

Ο καπνός από τις έξι χρονιές, το έτος 2003 είχε τον μεγαλύτερο βαθμό συγκέντρωσης που ήταν 0,43. Οι υπόλοιπες χρονιές κυμάνθηκαν με πολύ μικρές αυξομειώσεις. Η τάση του βαθμού συγκέντρωσης του προϊόντος γενικά παρουσιάζεται αυξητική.

Το βαμβάκι είχε αρκετές αυξομειώσεις από έτος σε έτος έτσι την χρονιά του 2006 είχε την υψηλότερη συγκέντρωση (0,38) και μια σημαντική πτώση την χρονιά του 1991 στο 0,12.

Τα ζαχαρότευτλα είναι από τα προϊόντα εκείνα της φυτικής παραγωγής, τα οποία η πορεία τους ήταν ανοδική κατά τα τέσσερα πρώτα εξεταζόμενα έτη.

Παρά την συνεχιζόμενη ανοδική πορεία σημείωσε μία πτώση το 2003 φτάνοντας την ελάχιστη τιμή του, για να καταλήξει στο 0,34 το 2006.

Ο ηλίανθος είχε μια ακόμα πιο εντυπωσιακή πορεία, όσον αφορά τον βαθμό συγκέντρωσης των γεωργικών προϊόντων, συνοδευόμενη από αρκετές αυξομειώσεις.

Τα φρούτα είχαν έναν σταθερό και υψηλό βαθμό συγκέντρωσης τις χρονιές που εξετάστηκαν, με το μεγαλύτερο βαθμό συγκέντρωσης το 1996 (0,68) και μικρότερο το 2006 (0,54).

Η βιομηχανική τομάτα εμφανίζει αυξομειώσεις από έτος σε έτος, με μεγαλύτερο βαθμό συγκέντρωσης το 0,29 (1991) και μικρότερο το 0,16 (2003), με αποτέλεσμα την μείωση του βαθμού συγκέντρωσης του προϊόντος.

Το κρασί είχε μια πορεία η οποία είχε αυξομειώσεις που σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν αρκετά έντονες με χαρακτηριστικά σημεία, όσον αφορά την πτώση την χρονιά του 1986 κατά 0,11 και του 2003 κατά 0,17.

Τα διάφορα φυτικά είχαν συγκέντρωση στο 0,31 το 1982, αυξήθηκε ο βαθμός συγκέντρωσης τους το 1986, εκείνο όμως το οποίο είναι σημαντικό να τονισθεί, είναι η μεγάλη συγκέντρωση που παρατηρείται το 1991 που έφτασε στο 0,59 μια αύξηση δηλαδή της τάξης του 0,23 και μια μεγάλη πτώση τα επόμενα έτη. Η εξέλιξη των συντελεστών συγκέντρωσης όσον αφορά τη ζωική παραγωγή διαμορφώνεται ως εξής:

Ο βαθμός συγκέντρωσης στο κρέας βοών - βουβαλιών είχε μια σταθερή αυξητική τάση, με μόνη εξαίρεση το 1986 όπου σημείωσε ελάχιστη πτώση.

Το αιγοπρόβειο κρέας παρουσιάζει αύξηση μέχρι το 1986 όπου και παραμένει στα ίδια επίπεδα μέχρι το 1996. Στην συνέχεια έχει μία μεγάλη αύξηση φτάνοντας στο 0,26 το 2003 για να καταλήξει με μια ανεπαίσθητη πτώση το 2006 στο 0,25.

Ο βαθμός συγκέντρωσης στο κρέας χοίρων είχε καθαρά αυξητική τάση με αυξήσεις που έφτασαν και το 0,9. Δείχνει ένα προϊόν που παρόλη την έλλειψη στήριξης είχε συγκεντρώσεις τις χρονιές που αναλύονται, σε όχι πάρα πολύ υψηλά επίπεδα άλλα σταθερά ανοδικά.

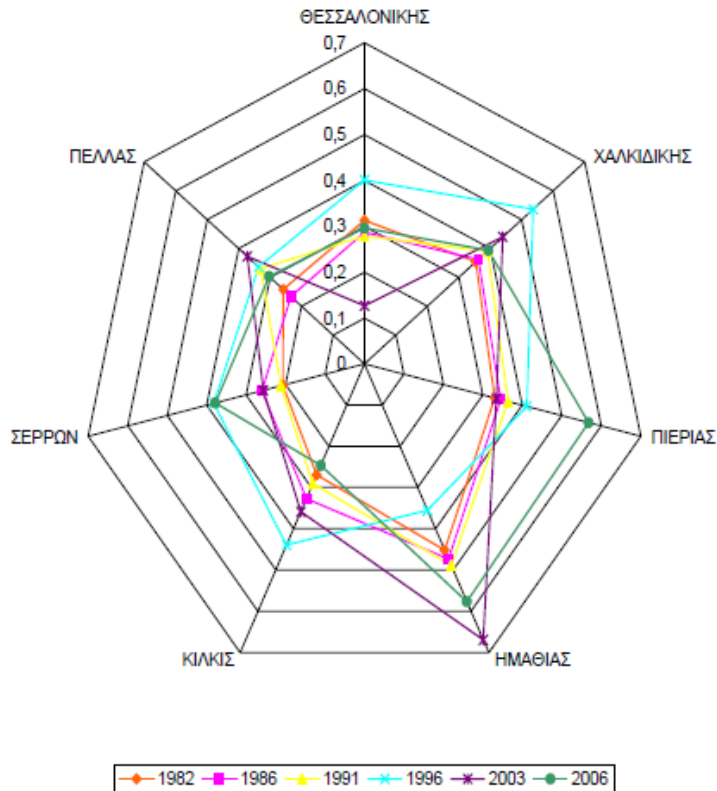
Ο βαθμός συγκέντρωσης στο κρέας πουλερικών είχε μια διαφορετική πορεία ενώ ξεκίνησε με συγκέντρωση προϊόντος στο 0,21 το 1982 εκτινάχθηκε στο 0,38 το 1986 και από εκεί και πέρα, είχε μια σταθερή πτωτική πορεία μέχρι το 1996 με έντονη άνοδο για τα δύο τελευταία εξεταζόμενα έτη.

Το γάλα είχε μια αυξητική πορεία συγκέντρωσης στην Περιφέρεια για όλα τα έτη με μόνη εξαίρεση το 2003.

Τα αυγά παρουσιάζουν βαθμό συγκέντρωσης με έντονες αυξομειώσεις, με μεγαλύτερο βαθμό το 0,39 (2003) και μικρότερο το 0,14 (1982).

Τέλος, τα διάφορα ζωικά είναι το προϊόν της ζωικής παραγωγής το οποίο εμφανίζει την μικρότερη συγκέντρωση κατά το έτος 2003 (0,09).

Οι τάσεις εξειδίκευσης σε επίπεδο Νομών

Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Αναλύοντας το παραπάνω γράφημα, ο μεγαλύτερος συντελεστής εξειδίκευσης εμφανίζεται στο Νομό Ημαθίας κατά το έτος 2003 με αρκετά μεγάλη διαφορά από τους υπόλοιπους νομούς και ιδιαίτερα από αυτόν της Θεσσαλονίκης, ο οποίος φαίνεται να έχει την ίδια χρονική περίοδο το μικρότερο με διαφορά συντελεστή από κάθε άλλο νομό. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που φαίνεται στο γράφημα είναι ότι κατά το τελευταίο έτος μελέτης τόσο ο νομός Ημαθίας όσο και ο νομός Πιερίας παρουσιάζουν τους μεγαλύτερους συγκριτικά συντελεστές εξειδίκευσης, ενώ στα ίδια υψηλά επίπεδα βρίσκεται και ο νομός Χαλκιδικής αλλά για το 1996.

	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	ΠΙΕΡΙΑΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΚΙΛΚΙΣ	ΣΕΡΡΩΝ	ΠΕΛΛΑΣ
1982	0,313	0,354	0,330	0,451	0,269	0,207	0,258
1986	0,287	0,362	0,345	0,473	0,327	0,260	0,234
1991	0,279	0,391	0,364	0,488	0,291	0,212	0,330
1996	0,401	0,536	0,411	0,355	0,439	0,382	0,336
2003	0,127	0,440	0,334	0,669	0,358	0,256	0,372
2006	0,296	0,394	0,568	0,576	0,246	0,378	0,303

Πηγή: Πρωτογενή στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Ο Νομός Ημαθίας παρουσιάζει το μεγαλύτερο συντελεστή εξειδίκευσης σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς για τις έξι από τις επτά χρονιές, με 0,451 για το έτος 1982 μέχρι το 0,576 το 2006. Το μεγαλύτερο από όλους τους συντελεστές τον παρουσιάζει το 2003 (0,669), ενώ μοναδική εξαίρεση αποτελεί το έτος 1996 όπου ο συντελεστής είναι σε χαμηλά συγκριτικά επίπεδα (0,355).

Με το μικρότερο συντελεστή εξειδίκευσης ξεκινάει ο νομός Σερρών, χωρίς όμως να κυμαίνεται στα ίδια χαμηλά επίπεδα για τα υπόλοιπα έτη, παρουσιάζοντας μάλιστα αρκετά αυξητική πορεία από το πρώτο έτος μελέτης στο τελευταίο.

Ο συντελεστής εξειδίκευσης του νομού Χαλκιδικής σημειώνει ανοδική πορεία κατά τα τέσσερα πρώτα έτη, φτάνοντας το 1996 το 0,536. Στη συνέχεια έχει δυσανάλογη πορεία με μία πτώση η οποία φτάνει το 0,394 το τελευταίο έτος της μελέτης.

Ο Νομός Πιερίας για τα πρώτα τρία έτη έχει μια μικρή αλλά σταθερή αυξητική πορεία. Για τα τρία τελευταία έτη ο συντελεστής παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις (1996: 0,411 – 2003: 0,334 – 2006: 0,568).

Από έτος σε έτος ο νομός Κιλκίς εμφανίζει συνεχείς αυξομειώσεις, καταγράφοντας τον μεγαλύτερό του συντελεστή το 1996 (0,439).

Οι συντελεστές του Νομού Πέλλας παρουσιάζουν μεταβολές κατά τα μελετώμενα έτη. Από την μικρή πτώση που εμφανίζουν το 1986 σε σχέση με το

1982, έχουν σταδιακή άνοδο κατά τα έτη 1991 έως 2003, για να σημειώσουν τελικά μία μικρή πτώση το 2006.

Τέλος, ο Νομός Θεσσαλονίκης έχει μία σταδιακή πτώση μέχρι το 1991. Την σημαντική άνοδο που έφτασε 0,401 το 1996 από το 0,279 που ήταν το 1991 διαδέχεται η πολύ μεγάλη πτώση που εμφανίζει στο έτος 2003 (0,127), για να φτάσει τελικά στο 0,296 το 2006.

4.7. Ακαθάριστη Πρόσοδος

Στους παρακάτω πίνακες θα αποτυπώσουμε μια προσπάθεια εκτίμησης της ακαθάριστης προσόδου, όπως την παρουσιάσαμε στο πρώτο κεφάλαιο. Αναφερόμαστε σε στοιχεία του έτους 2007 και σε Προϊόντα σιτηρών, βιομηχανικών φυτών και ελιάς. Το μόνο προϊόν για το οποίο έχουμε σαφή στοιχεία παραγωγής προς περαιτέρω επεξεργασία είναι η ελιά, λόγω του διαχωρισμού του προϊόντος σε επιτραπέζιο και προς ελαιοποίηση.

Νομός Θεσσαλονίκης

ΕΙΔΟΣ ΤΕΛΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΣΟΔΕΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗΣ ΠΡΟΣΟΔΟΥ				ΕΤΟΣ: 2007	
		ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΤΕΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (ΕΥΡΩ/ΚΙΛΟ)	ΑΞΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΕΥΡΩ)	ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ-ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ (ΕΥΡΩ)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΟΔΟΣ (ΕΥΡΩ)
Σιτάρι, μαλακό	32389000		32389000	0,16	5182240		5182240
Σιτάρι σκληρό	84373000		84373000	0,21	17718330		17718330
Κριθάρι	11846000		11846000	0,16	1895360		1895360
Βρώμη	1933000		1933000	0,24	463920		463920
Σίκαλη	4490000		4490000	0,21	942900		942900
Αραβόσιτος	93077000		93077000	0,23	21407710		21407710
Ρύζι	121999000		121999000	0,15	18299850		18299850
Βαμβάκι	43109000		43109000	0,4	17243600		17243600
Καπνός (Ανατ. τύπου)	162000		162000	4	648000		648000
Καπνός (Virginia)	4000		4000	2	8000		8000
Ηλιόσπορος	1091000		1091000	0,42	458220		458220
Ζαχαρότευτλα	24281000		24281000	0,02	485620		485620
Ελαιοκράμβη	103000		103000	0,38	39140		39140
Ελιά	8239	6378	1861	3,5	6513,5		6513,5
						ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΚ. ΠΡ.	84799403,5

Νομός Ημαθίας

ΕΙΔΟΣ ΤΕΛΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗΣ ΠΡΟΣΘΟΔΟΥ						ΕΤΟΣ: 2007	
	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΣΟΔΕΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΤΕΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (ΕΥΡΩ/ΚΙΛΟ)	ΑΞΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΕΥΡΩ)	ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ-ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ (ΕΥΡΩ)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΘΟΔΟΣ (ΕΥΡΩ)	
Σιτάρι μαλακό	2077000		2077000	0,16	332320		332320	
Σιτάρι σκληρό	11913000		11913000	0,21	2501730		2501730	
Κριθάρι	2758000		2758000	0,16	441280		441280	
Βρώμη	23000		23000	0,24	5520		5520	
Σίκαλη	0		0	0,21	0		0	
Αραβόσιτος	76259000		76259000	0,23	17539570		17539570	
Ρύζι	9332000		9332000	0,15	1399800		1399800	
Βαμβάκι	48839000		48839000	0,4	19535600		19535600	
Καπνός (Ανατ. τύπου)	693000		693000	4	2772000		2772000	
Καπνός (Virginia)	6000		6000	2	12000		12000	
Ηλιόσπορος	15000		15000	0,42	6300		6300	
Ζαχαρότευτλα	119912000		119912000	0,02	2398240		2398240	
Ελαιοκράμβη	0		0	0,38	0		0	
Ελιά	707	290	417	3,5	1459,5		1459,5	
						ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΚ. ΠΡ.	46945819,5	

Νομός Σερρών

ΕΙΔΟΣ ΤΕΛΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗΣ ΠΡΟΣΘΑΟΥ					ΕΤΟΣ: 2007	
	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΣΟΔΕΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΤΕΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (ΕΥΡΩ/ΚΙΛΟ)	ΑΞΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΕΥΡΩ)	ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ-ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ (ΕΥΡΩ)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΘΑΟΥΣ (ΕΥΡΩ)
Σιτάρι μαλακό	12755000		12755000	0,16	2040800		2040800
Σιτάρι σκληρό	102025000		102025000	0,21	21425250		21425250
Κριθάρι	10340000		10340000	0,16	1654400		1654400
Βρώμη	20000		20000	0,24	4800		4800
Σίκαλη	628000		628000	0,21	131880		131880
Αραβόσιτος	262244000		262244000	0,23	60316120		60316120
Ρύζι	26271000		26271000	0,15	3940650		3940650
Βαμβάκι	87270000		87270000	0,4	34908000		34908000
Καπνός (Ανατ. τύπου)	3932000		3932000	4	15728000		15728000
Καπνός (Virginia)	0		0	2	0		0
Ηλιόσπορος	1109000		1109000	0,42	465780		465780
Ζαχαρότευτλα	202320000		202320000	0,02	4046400		4046400
Ελαιοκράμβη	0		0	0,38	0		0
Ελιά	15130	14638	492	3,5	1722		1722
						ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΚ. ΠΡ.	144663802

Νομός Πιερίας

ΕΙΔΟΣ ΤΕΛΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗΣ ΠΡΟΣΟΔΟΥ					ΕΤΟΣ: 2007	
	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΣΟΔΕΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΤΕΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (ΕΥΡΩ/ΚΙΛΟ)	ΑΞΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΕΥΡΩ)	ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ-ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ (ΕΥΡΩ)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΟΔΟΣ (ΕΥΡΩ)
Σιτάρι μαλακό	9864000		9864000	0,16	1578240		1578240
Σιτάρι σκληρό	41359000		41359000	0,21	8685390		8685390
Κριθάρι	4807000		4807000	0,16	769120		769120
Βρώμη	614000		614000	0,24	147360		147360
Σίκαλη	15000		15000	0,21	3150		3150
Αραβόσποτος	37754000		37754000	0,23	8683420		8683420
Ρύζι	10240000		10240000	0,15	1536000		1536000
Βαμβάκι	12626000		12626000	0,4	5050400		5050400
Καπνός (Ανατ. τύπου)	8852000		8852000	4	35408000		35408000
Καπνός (Virginia)	3000		3000	2	6000		6000
Ηλιόσπορος	1000		1000	0,42	420		420
Ζαχαρότευτλα	20693000		20693000	0,02	413860		413860
Ελαιοκράμβη	0		0	0,38	0		0
Ελιά	10710	7919	2791	3,5	9768,5		9768,5
						ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΚ. ΠΡ.	62291128,5

Νομός Κιλκίς

ΕΙΔΟΣ ΤΕΛΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗΣ ΠΡΟΣΟΔΟΥ						ΕΤΟΣ: 2007	
	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΣΟΔΕΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (ΚΙΛΑ)	ΤΕΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (ΕΥΡΩ/ΚΙΛΟ)	ΑΣΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΕΥΡΩ)	ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ-ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ (ΕΥΡΩ)	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΟΔΟΣ (ΕΥΡΩ)	
Σιτάρι μαλακό	45405000		45405000	0,16	7264800		7264800	
Σιτάρι σκληρό	81332000		81332000	0,21	17079720		17079720	
Κριθάρι	3173000		3173000	0,16	507680		507680	
Βρώμη	333000		333000	0,24	79920		79920	
Σίκαλη	366000		366000	0,21	76860		76860	
Αραβόσποτος	51441000		51441000	0,23	11831430		11831430	
Ρύζι	0		0	0,15	0		0	
Βαμβάκι	19623000		19623000	0,4	7849200		7849200	
Καπνός (Ανατ. τύπου)	301000		301000	4	1204000		1204000	
Καπνός (Virginia)	20000		20000	2	40000		40000	
Ηλιόσπορος	154000		154000	0,42	64680		64680	
Ζαχαρότευτλα	11252000		11252000	0,02	225040		225040	
Ελατοκράμβη	56000		56000	0,38	21280		21280	
Ελιά	392	262	130	3,5	455		455	
								46245065

Βιβλιογραφία

- ✓ Κιτσοπανίδης, Γ., (2007), Γεωργική λογιστική και εκτιμητική, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζητή.
- ✓ Κουτογλίδης, Χ., (2002), Σημειώσεις γεωργικής λογιστικής, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις.
- ✓ Κουτογλίδης, Χ., (2005), Οργάνωση και διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης Διευθύνσεις Ιστοσελίδων:
- ✓ Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, (2007), ετήσια στοιχεία πληθυσμού, παραγωγής Κεντρικής Μακεδονίας. (www.statistics.gr).